ÉRTESITŐ

AZ

UNITÁRIUS VALLÁSKÖZÖNSÉG ISKOLÁIRÓL

AZ 1879—80-IK TANÉVBEN.

A NEVELÉSÜGYI BIZOTTSÁG MEGBIZÁSÁBÓL

SZERKESZTETTE

KOVÁCS JÁNOS,

igazgató-tanár.

KOLOZSVÁRT,

NYOMATOTT K. PAPP MIKLÓS ÖRÖKÖSEINÉL.

1880.

ÉRTESITŐ

AZ

UNITÁRIUS VALLÁSKÖZÖNSÉG ISKOLÁIRÓL

AZ 1879—80-IK TANÉVBEN.

A NEVELÉSÜGYI BIZOTTSÁG MEGBIZÁSÁBÓL

SZERKESZTETTE

KOVÁCS JÁNOS,

igazgató-tanár.

KOLOZSVÁRT,

NYOMATOTT K. PAPP MIKLÓS ÖRÖKÖSEINÉL.

1880.

A) KOLOZSVÁRI FŐTANODA.

I. Főfelügyelet.

Az iskolák feletti főfelügyeletet gyakorolja az „Egyházi Főtanács“; közvetlen pedig a Kolozsvárt székelő „Egyházi Képviselő Tanács.“

II. Iskolai igazgatóság.

Elnökök: Felügyelő gondnokok: dr. Brassai Sámuel, a kolozsvári m. kir. tud. egyetem ny. r. tanára, a Magy. T. Akad. r. tagja.
„ „ Hajós János, czimz. miniszteri tanácsos.
„ „ Kőváry László.
„ „ P. Horváth Kálmán.
Előadó: Kovács János, igazgató.
Jegyző: Boros György.
Tagjai a rendes tanárok.

a) Végrehajtó közegek:

Igazgató: Kovács János.
Iskola-főnök: Barabás Ábel pap- és tanárjelölt.
Ellenőr: Vitális Elek, III. papnövendék.
Iskola-gazda: Mózes Mihály, II. papnövendék.

b) Iskolai esküdtszék:

Elnök: Barabás Ábel.
Tagok: Vitális Elek, Tibáld József, Kanyaró Ferencz, Német István, Székely Zsigmond, Végh Mihály, Adorján Domokos, Siménfalvi Árpád, Péterfi Lajos.

c) Iskolai kórház.

Rendes orvos: dr. Gálffy Endre.
Felügyelő: Kovács János, igazgató.

III. Tanári és tanitói személyzet s az általuk előadott tantárgyak.

a) A papnöveldében:

Sorszám	Tanár v. tanitó neve	Kinevezetés ideje	Tantárgyak, melyeket előadott	Osztályok melyekben előadott	Órái száma heten-ként	Órái száma összesen	Észrevételek
1	**Ferencz József**, püspök és rendes tanár.	1857	Symb. theologia és unit. egyh.-történet Erkölcstan . Egyházi szónoklattan . Gyakorl. szónoklat . .	III. II. III. I. II. III. I. II. III.	2 2 1 1	6	A vallásközönség iskoláinak főfelügyelője és a papnövelde igazgatója.
2	**Derzsi József**, lelkész és rendes tanár.	1871	Egyet. egyh. jog . . . Egyháztörténet . . .	I. II. II. III.	3 3	6	Helyettes egyházi főjegyző; a nevelésügyi bizottság jegyzője.
3	**Kovács János**, r. tanár.	1872	Angolnyelv. „ „	I. II. III.	2 2 2	6	Lásd alább.
4	**Péterfi Dénes**, lelkész és r. tanár.	1876	Theol. encyclopaedia .	I. II. III.	1	1	Kolozs-dobokaköri jegyző, a „K. Magvető“ szerkesztője, a papnövend. „olv.-önképző“-egyletének védnöke.
5	**Boros György**, r. tanár.	1879	Exegesis . Hébernyelv. Kereszt. hittudomány	I. II. I. II. I.	4 2 3	9	Az igazgatósági gyülések jegyzője.

b) A gymnásiumban.

1	**Kovácsi Antal**, r. tanár.	1856	Latinny. és ir. „ „ „ „ „ „	IV. V. VI. VII. VIII.	3 4 3 2 2	14	Közigazgatási és tanügyi jegyző.
2	**Pap Mózes**, r. tanár.	1857	Mennyiségtan „ „ „	IV. V. VI. VII. VIII.	3 3 3 2 2	14	Főtanodai könyvtárnok.

Sorszám	Tanár vagy tanító neve	Kinevezetési ideje	Tantárgyak, melyeket előadott	Osztalyok melyekben előadott	Órái száma heteneként	Órái száma összesen	Észrevételek
3	Nagy Lajos, r. tanár.	1857	Görögnyelv és irodal.	VII.	2	13	Kolozsdoboka-köri esperes és pénzügyi jegyző.
				VIII.	2		
			Magy. ir. tört.	VII.	2		
			Irálytan . .	IV.	2		
			Költészettan	V.	2		
			Szónoklattan	VI.	3		
4	Benczédi Gergely, r. tanár	1866	Természettan	III.	2	13	A természettani szertár őre, s a dalárda védnöke.
			„	VII.	4		
			Vegytan . .	VIII.	4		
			Ásványtan .	V.	3		
5	Derzsi József, r. tanár.	1871	Szépészet és magyar irod. történet. .	VIII.	2	2	Lásd fennebb.
6	Kovács János, r. tanár	1872	Egyetemes történelem	VI.	3	12	Igazgató; a VI. VII. VIII. gymn osztályok főnöke; a „K. Magvető„ szerk., s a kolozsv. m. kir tud. egyetemen az angol nyelv és irodalom m. t.
				VII.	3		
			Magyar történelem . .	VIII.	3		
			Angol nyelv	önk. tanulóknak	2		
			Szónoklati gyakorlat .	VI. VII. VIII	1		
7	Ulár Pál, r. tanár.	1873	Görögnyelv.	IV.	5	14	Az V. gymn. oszt. főnöke, s az alosztályuak olvasó egyletének védnöke.
			„	V.	4		
			„	VI.	3		
			Régiségtan .	V.	2		
8	Péterfi Dénes, r. tanár.	1876	Vallástan .	IV.	1	7	Az ifjusági „olv. önképző kör“ védnöke.
			Egyh. történelem . .	VI. VII.	2		
			Bölcsészet .	VII. VIII.	3		
			Prédikáczió	VI VII. VIII	1		
9	dr. Bartók István póttanár.	1873	Állattan . .	I.	2	6	A kolozsvári polgári iskolában r. tanár.
			Növénytan .	II.	2		
				IV.	2		
10	Benedek Áron, póttanár.	1874	Számtan . .	I.	3	6	A kolozsvári m. kir. állami tanitónőképezde r. tanára
			„ . .	II.	3		
11	dr. Gyergyai Árpád póttanár.	1879	Állattan . .	VI.	3	3	
11	dr. WachsmannEde, póttanár.	1879	Németnyelv.	V.	3	10	
			„	VI.	3		
			„	VII.	2		
			„	VIII.	2		

Sorszám	Tanár vagy tanító neve	kinevezési ideje	Tantárgyak, melyeket előadott	Osztályok melyekben előadott	Órái száma heti	Órái száma összesen	Észrevételek
13	**Veres Vilmos**, segéd-tanár.	1875	Mértan . .	III.	3	4	A kolozsv. m. kir. tud. egyetem tanár-segéd
			Mennyiségtani földrajz	VIII.	1		
14	**Keresztély Lajos**, segéd-tanár.	1877	Németnyelv.	I.	3	15	Tanárjelölt; a IV. gymn. osztály főnöke.
			„	II.	4		
			„	III.	4		
			„	IV.	4		
15	**Gal Kálmán**, segéd-tanár.	1879	Latinnyelvtan	I.	5	14	Tanárjelölt; a III. gymn. osztály főnöke.
			„	II	5		
			„	III.	4		
16	**Barabás Ábel**, köztanitó.	1877	Magy. nyelv.	I.	4	14	Pap- és tanárjelölt, iskola-főnök, az I. gymn. osztály főnöke, az „Apollókör“ védnöke.
			„ „	II.	3		
			„ „	III.	3		
			Vallástan .	I.	1		
			„ .	II.	1		
			„ .	III.	1		
			Erkölcstan .	V.	1		
17	**Deák József**, köztanitó.	1879	Földrajz . .	I.	3	11	Egyetemi hallgató, a II. gymn. osztály főnöke.
			„	II.	3		
			„	III.	3		
			Magyar tört.	IV.	2		
18	**Sárdi József**, szaktanitó.	1861	Vallásos ének	III. IV. V.	2	2	A kolozsvári ekklézsia kántora
19	**Kőváry Endre**, szaktanitó.	1870	Rajz . . .	I. II.	2	4	Képiró.
			„ . . .	III. IV. V.	2		
20	**Boér Gergely**, szaktanár.	1876	Műének . .	II.	1	7	A kolozsvári állami tanitó-képezdében r. zenetanár.
			„ . .	III.	1		
			„ . .	IV. V.	1		
			Harmonia .	VI. VII. VIII	2		
			Orgona . .	önk. tanuloknak	2		
21	**Adorján Domokos**, szaktanitó.	1876	Vallásos ének	I. II.	1	2	Kolozsvári ekklézsia s. kántora.
			„ „	1. 2. 3. 4. el.	1		
22	**Binder János**, szaktanitó.	1879	Szépirás. .	I. II.	2	3	Lásd alább.
			„ . .	III. IV. V	1		
23	**Nyárádi Lajos**, szaktanitó.	1872	Testgyakorlat	I. II.	2	6	Tornatanitó a helyoeli Torna-vivódában.
			„	III. IV. V.	2		
			„	VI. VII. VIII	2		

c) Az elemi iskolában.

Sorszám	Tanár v. tanító neve	Kinevezetés ideje	Tantárgyak, melyeket előadott	Osztályok melyekben előadott	Órái száma heten-ként	Órái száma összesen	Észrevételek
1	Tibáld József, köztanitó.	1879	Minden tantárgyat a .	4. el. oszt.	16	16	Papjelölt; a 4. el. osztály főnöke.
2	Vitális Elek, köztanitó.	1878	Minden tantárgyat a .	3. el. oszt.	16	16	III. éves papnövendék; ellenőr, a 3. el. oszt. főnöke.
3	Binder János, okleveles tanitó.	1879	Minden tantárgyat az Szépirást és Rajzot . .	1. és 2. el. oszt. 1. 2. 3 4 el. oszt.	17	17	Az 1. és 2. elemi osztály főnöke.

IV. Magán tanitók.

Főtanodánkban a magántanitási rendszer századok óta szokásban volt. Iskolai törvényeink értelmében magántanitói felügyelet alatt állanak — az igazgató ellenőrzése mellett — az öt gymn. oszt. és a négy el. oszt. növendékei.

Minden magán tanitónak szoros kötelessége szelid és okos bánásmód mellett tanitványát a közórákra előkésziteni; fordításait, számtani s más dolgozatait vele elkészittetni és kijavitani. Nevelője is lévén tanitványának, köteles annak lelki és testi épsége és jólléte felett őrködni, s mindent lelkiismeretesen megtenni, a mi tanitványa javára s előmenetelére szolgál.

Magán tanitással foglalkoznak: a tanárjelöltek, köztanitók, papjelöltek, papnövendékek és a gymnasiumban a felosztályuak.

A kik javadalomban részesülnek, kötelesek a fizetésre képtelen szegény tanulók közül egynek oktatását ingyen elvállalni.

A tapasztalat azt mutatja, hogy ez életrevaló intézkedés nagyon hasznos és czélszerü a tanulókra nézve. A magán tanitók, úgy szólva, a gondos szülőket helyettesitik. De a mig egyfelől a magántanitói intézmény üdvös hatásu a tanitványokra nézve, addig másfelől jótétemény sok szegénysorsu ifjunak, a mennyiben magán tanitás által önerején képezheti magát.

A lefolyt tanévben ez úton 28-an részesültek kosztban; az összes jövedelem pedig magán tanitásból (a kosztot is pénzértékben számitva) volt 6,355 frt o. é.

V. A tanterv táblázatos átnézete.

a) A papnöveldében.

	Osztályonként heti óra szám			
	III.	II.	I.	Együtt
Keresztény hittudomány	—	—	3	3
Az unitárius egyház története (féléves tantárgy)	2	—	—	2
Symbolica theologia (féléves tantárgy)	2	—	—	2
Erkölcstan	2	2	—	4
Theol. encyclopaedia	1	1	1	3
Exegesis	—	4	4	8
Egyház történelem	3	3	—	6
Egyetemes egyházjog	—	3	3	6
Héber nyelv	—	2	2	4
Angol nyelv	2	2	2	6
Egyházi szónoklattan	—	—	1	1
Gyakorlati szónoklattan	1	1	1	3
Harmonia	2	2	2	6
	15	20	19	54

Megjegyzés: A papnöveldei tanfolyam összes tantárgyai közül a bölcsészet történelme, a vallás-bölcsészet és a lithurgica váltakozás nyomán nem adattak elé.

b) A gymnasiumban.

	Osztályonként heti óra szám								
	VIII	VII.	VI.	V.	IV.	III.	II	I.	Együtt
Vallás	—	2	2	1	1	1	1	1	9
Magyar nyelv	3	2	2	2	3	3	3	4	22
Német nyelv	2	2	3	3	4	4	4	3	25
Latin nyelv	2	2	3	4	3	4	5	5	28
Görög nyelv	2	2	3	4	5	—	—	—	16
Régiségtan	—	—	—	2	—	—	—	—	2
Földrajz	1	—	—	—	—	3	3	3	10
Történelem	3	3	3	—	2	—	—	—	11
Mennyiségtan	2	3	3	3	3	3	3	3	23
Természetrajz	—	—	3	3	2	—	2	2	12
Természettan	—	4	—	—	—	2	—	—	6
Vegytan	4	—	—	—	—	—	—	—	4
Bölcsészet	3	3	—	—	—	—	—	—	6
Szépirás	—	—	—	1	1	1	2	2	7
Rajz	—	—	—	2	2	2	2	2	10
Harmonia	2	2	2	2	—	—	—	—	8
Müének	—	—	—	—	1	1	1	—	3
Vallásos ének	—	—	—	1	1	1	1	1	5
Tornászat	2	2	2	2	2	2	2	2	16
	26	27	26	30	30	27	29	28	223

c) Az elemi iskolában.

	Osztályonként heti óra szám				
	4.	3.	2.	1.	Együtt
Vallás	2	3	3	1	11
Magyar nyelv	3	3	—	—	6
Magy. olv., beszéd-, ért. gyakorlat	—	—	6	6	12
Német nyelv	2	—	—	—	2
Földrajz	3	3	—	6	6
Számtan	4	4	4	4	16
Természetrajz	2	3	4	4	13
Irás	2	2	1	1	6
Rajz	2	2	2	2	8
Ének	2	2	2	2	8
	22	22	22	22	88

VI. A tanterv és tananyag mindkét félévre vonatkozó vázlatos kimutatása.

a) A papnöveldében.

III. éves papnövendékek.

Erkölcstan. Mindkét félévben. Kézikönyv „Keresztény erkölcstudomány“ Zsarnay Lajostól. Hetenként 2 órán.

Symbolika theologia. Első félévben: Néhai Székely Mózes kézirata nyomán.

Az unitárius egyház története. Második félévben: Ferencz József kézirata után. Het. 2 órán.

Theol. encyclopaedia. Dr. Hagenbach nyomán Het. 1 órán.

Egyháztörténet. K. k. Hase — Farkas József „Egyház története.“ A reformatiótól a jelenig. Het. 3 órán.

Angol nyelvtan. Mindkét félévben: Ransbourgh Olvasó-könyvéből s más müvekből forditások s angol nyelven való társalgás. Het. 2 órán.

Gyakorlati szónoklat. Félévenként három irásbeli dolgozat s egy-egy szóbeli előadás. Het. 1 órán.

Hármonia. Het. 2 órán.

Megjegyzés. A III. éves papnövendékek az E. Főtanács intézkedése folytán és a magy. kir. közokt. minister ur engedélyével het. 1 órán a kolozsmonostori Gazdasági tanintézetben ingyen Gazdaságtant és Kertészetet is hallgattak.

II. éves papnövendékek.

Erkölcstan. A III. évesekkel. Het. 2 órán.

Theol. encyclopaedia. A III. és I. évesekkel. Het. 1 órán.

Egyháztörténet. A III. évesekkel. Het. 3 órán.

Egyetemes egyházjog. K. k. Kovács Ferenctől. Het. 3 órán.

Héber nyelv. K. k. a Ballagi Mór „Héber nyelvtana." Het. 2 órán.

Exegesis. K. k. Simén Domokos kézirata. Első félévben: Keresztelő János és Jézus születése. Második félévben: Jézus működése. Het. 4 órán.

Angol nyelvtan. K. k. Dallos Gyula „Angol nyelvtana." Ebből elbeszélések és költemények fordítása s angol nyelven való társalgás; továbbá az „Unitarian Review and Religions Magazin." tud. folyóiratból is fordítás. Het. 2 órán.

Gyakorlati szónoklat. Három irásbeli dolgozat, egy szóbeli előadás mindenik részéről, mindkét félévben. Het. 1 órán.

Harmonia. Het. 2 órán.

I. éves papnövendékek.

Keresztény hittudomány. Kriza János kézikönyve alapján, dogma-történeti magyarázatokkal és jegyzetekkel. E mellett még használva volt Láng Henrik „Keresztény dogmatikája." Het. 3 órán.

Egyetemes egyházjog. A II. évesekkel. Het. 3 órán.

Theol. encyclopaedia. A III. és II. évesekkel. Het. 1 órán.

Héber nyelv. Első félévben a grammatikai részből a beszédrészek; második félévben a grammatika folytatása és a Deutoronomium V—VII. fejezetei.

Exegesis. A II. évesekkel. Het. 4 órán.

Egyházi szónoklattan. K. k. Mitrovics Gyula: „Egyházi szónoklattana." Het. 1 órán.

Angol nyelvtan. Az angol nyelvtan elméletileg és gyakorlatilag Dallos Gy. k. könyve szerint. Het. 2 órán.

Gyakorlati szónoklat. A III. és II. évesekkel együtt. Het. 1 órán.

Harmonia. Het. 2 órán.

b) A gymnasiumban.

VIII. gymn. osztály.

A magyar irod. története. Első félévben. K. k. Toldy Ferencz hasonnevű könyve. A XVIII. sz.-tól napjainkig. Olvasmányok, s 3 irásbeli dolgozat. Het. 3 órán.

Szépészet. Második félévben. K. k. Purgstallertől. Építés, szobrászat, festészet, rajz, művészet, metszés, műkertészet, zene, ének és műtáncz. Olvasmányok s 3 irásbeli dolgozat. Het. 3 órán.

Német nyelv. K. k. Mozart „Deutsches Lesebuch“ 2-ik köt. és Gáspár-Kovácsi Olvasó-könyv 1. évfolyam 2-ik kt. Fordittattak Mozartból a 2, 6, 8, 10, 11, 14, 24, 30, 31, 46, 48, 54, 56, 76, 82, 84, 88, 119 czikkek; a Gáspár és Kovácsi olv. könyvből németre a 47. számu czikk. Ezenkivül beszédben való gyakorlat. Het. 2 órán.

Latin nyelv. Első félévben: Tacitustól Agricola; második félévben: Horatius 12 carmen; carmen seculare; epistola ad Pisones, de arte poetica és 1 satyra. Het. 2 órán.

Görög nyelv. Mindkét félévben: forditás Plátonból. Het. 2 órán.

Mennyiségtani földrajz. K. k. Salamin Linkess. Első félévben: Bevezetés. Éggömb és annak vonalai. Égi testek helyeinek meghatározása. A napról. A földgömb ismertetése. A föld alakja, forgása és kereksége. Kepler törvényei. Második félévben: A holdról. A naprendszerek s különösen a mi naprendszerünk ismertetése; annak tagjai. Gravitatio. Idő-mérés hajdan és most. A naptár és annak készitése. Het. 1 órán

Történelem. K. k. Horváth Mihály „A magyarok története.“ Első félévben: A honfoglalástól a mohácsi vészig 1526. Második félévben: 1526-tól napjainkig. Ezzel kapcsolatban a magyar alkotmány fejlődésének s a nemzeti müvelődésnek története is előadatott. Het. 3 órán.

Mennyiségtan. K. k. Mocnik-Szabóky Algebrája és Geometriája. Első félévben: Progressiók, ezeknek a kamatos kamatszámitásra való különbféle alkalmazásai. Kapcsolástan, ennek a kéttaguak hatványozására való alkalmazása. (Newton kéttaguakról való tantélei.) Valószinüségi számitás elemei. Második félévben: Trigonometria. Het. 2 órán.

Vegytan. K k. Roscoe-Lengyel „A vegytan alapvonalai.“ Első félévben: A szervetlen testek vegytana a fémekig. Második félév: A fémek- és a szerves vegytanból a fontosabb vegyek, mint pld alcoholok, szerves savak, szerves aljak, glyceridek, mézgák, gyanták, czukrok illó aljak, festő anyagok stb. Het. 4 órán.

Bölcselem. Első félévben: Lélektan. K. k. Brassai müve kéziratban. A szellemi jelenségekről átalában. Az idegrendszerről. Érzemények, képzemények. Fogalmak. A tehetségekről. Indulatok. Akarat és hajlam. Második félévben: Logika. K. k. Brassai hasonczimü munkája. Az eszmékről, a fogalmakról és az itéletekről. Het. 3 órán.

Harmonia. Het. 2 órán.

Tornászat. Het. 2 órán.

VII. gymn. osztály.

Vallás. „A ker. anyaszentegyház története.“ K. k. Pálfy Józseftől. Első félévben: Jézus és az apostolok életétől a schweizi reformatióig. Második félévben: A sweizi reformatiótól a jelenkorig; különös tekintettel a magyar protestáns egyház történetére. Het. 2 órán.

Magyar irod. történet. Első félévben: Ó- és középkor. Az irod. maradványok ismertetése. K. k. Imre Sándortól. Olvasó-könyv Toldy irod.-története- Második félévben: Ujkor. A reformatio kora és a 16. és 17. sz. irodalmának története. Félévenként 4 irásbeli dolgozat. Het. 2 órán.

Német nyelv. K. k. Mozart „Deutsches Lesebuch“ 1. és 2. kt. és Gáspár-Kovácsi Olvasó-könyv 1. folyam 2. kt. Fordittattak az elsőből 1. kt. 99, 101, 118, 119, 138, 148, 2. kt. 2, 3, 6, 8, 10, 11, 14, 20, 24, 31, 36; a másodikból a 22, 23, 27, 38, 46. sz. czikkek. Németből magyarra, magyarból németre. Beszéd-gyakorlatok. Het. 2 órán.

Latin nyelv. Első félévben: Cicero pro Milone. Második félévben: Virgilii Aeneis lib. 1—11. Szemelvényesen. Het. 2 órán.

Görög nyelv. Első félévben: A homeroszi vers és alaktan ismertetése mellett, „Ilias“-ból 1. ének. Második félévben: Ugyanaz s „Ilias“-ból egy más ének fordítása. Het. 2 órán.

Történelem. K. k. Dr. Mangold: „Világtörténelem“; megfelelő térképekkel. Első félév: Nagy Károlytól kezdve a középkor, az új-korig. Továbbá: a fölfedezések és ezeknek hatása az európai államéletre. A reformatiónak keletkezése; elterjedésének oka és hatása. Második félévben: A németalföldi szabadságharcz idejétől egész napjainkig. Mind a közép-, mind az új-korban az egyes népek müvelődésére különös figyelem volt forditva. Het. 3 órán.

Mértan. K. k. Mocnik-Szabóky mértana. Első félévben: A síkmértan végig, — alakitási és számitási feladatokkal. Második félévben: Testmértan végig, — gyakorlati, számitási példákkal. A trigonometria elemei. Het. 3 órán.

Természettan. K. k. Abt-Kunczek „Kisérleti természettan.“ Első félévben: A testek közös tulajdonságai. Tömecs-erők. Hőtan. A szilárd testek egyensulyáról és mozgásáról. Erőmüvek. Hydrostatica. Második félévben: Aerostatica. Delejesség. Villanyosság. Hangtan. Fénytan. Het. 4 órán.

Bölcselem. A VIII. osztálylyal. Het. 3 órán.

Harmonia. Het. 2 órán.

Tornászat. Het. 2 órán.

VI. gymn. osztály.

Vallás. A VII. osztálylyal. Het. 3 órán.

Magyar nyelv. Szónoklattan. K. k. Névi László „Irásmüvek elmélete“. Félévenként 4—4 dolgozat. Het. 2 órán.

Német nyelv. K. k. Mozart „Deutsches Lesebuch“ 1. kt. és Gáspár-Kovácsi olvasó-könyv 1. folyam 2. kt. Mozartból: 46, 48, 49, 50, 52, 53, 54, 56, 58, 59, 60, 61, 69, 80, 89; — Gáspár-Kovácsiból: 1, 4, 6, 14, 17, 20, 23. számu czikkek fordittattak németből magyarra és viszont, s beszéd-gyakorlatok. Het. 3 órán.

Latin nyelv. Első félévben: Sallustius. „De Bello Jugurthino. Szemelvényesen. Második félévben: Virgilius Georgicon, lib. I—IV. Szemelvényesen I—VI. Ecel. Irásbeli gyakorlatok. Het. 3 órán.

Görög nyelv. Első félévben: Előre bocsátván Xenophon életrajzát és müveinek irodalmi becslelését, a Cyropaediából: Cyrus származása. Az ifjuság neveltetése a persáknál. Cyrus és Astyages. Második félévben: Az Anabasisból. Készülődések a háboruhoz. Vonulás a király ellen. Összekötve folytonos elemzéssel, alkalomszerüleg mondattani szabályokkal és a szók betanulásával. Emlézésül az Anabasis 1. fejezete. Házi és isk. irásbeli forditmányok minden két hétben. K. k. Schenkl Chrestomathia. Het. 3 órán.

Történelem. K. k. Dr. Mangold. „Világtörténelem“, megfelelő térképekkel. Első félévben: Ázsia és Afrika főnépei s a görögök és macedonok története. Második félévben: A rómaiak története s a népvándorlás Nagy Károly koráig. Különös figyelem volt az illető népek müveltségi viszonyaira. Het. 3 órán.

Mennyiségtan. K. k. Dr. Mocnik-Arenstein Algebrája. Első félévben: Viszonyok. Arányok. Egyszerü és összetett hármas szabály. Arányos osztás. Hatványozás. Gyökvonás. Logarithmusok s ezeknek szorzás-, osztás-, hatványozás- és gyökvonásra való alkalmazása. Második félévben: Egyenletek. Első rendü egyenletek egy és több ismeretlennel. Határozatlan egyenletek. Másodrendü, tiszta és vegyes egyenletek. Tiszta felsőbb rendü egyenletek. Oly felsőbb rendü egyenletek, melyeket át lehet alakitani másodrendüekké. Oly egyenletek, melyekben az ismeretlen, mint hatványkitevő fordul elő. Het. 3 órán.

Természetrajz. K. k. Kriesch „Állattana.“ Első félévben: Embertan. Az ember boncz- és élettana. Elterjedése földünkön, felosztása stb. Második félévben: Gerinczesek, puhányok, ízállatok, férgek, tüskebőrüek, ürbelüek, elsőkék. Het. 3 órán.

Hármonia: Het 2 órán.

Tornászat. Het. 2 órán.

V. gymn. osztály.

Vallás. K. k. Ferencz József „Erkölcstana“, kézirat. Első félévben: A ker. erkölcstan meghatározása, kötelessége-

ink tárgyai és elosztása. Második félévben: Különösebb kötelességeink. Het. 1 órán.

Magyar nyelv. Költészettan. K. k. Névi László „Irásmüvek elmélete.“ Első félévben: Szépészeti alapfogalmak. Költői előadás. Második félévben: Költői műfajok. Mindkét félévben irásbeli dolgozatok. Het. 2 órán.

Német nyelv. K. k. Mozart. „Deutsches Lesebuch“ 1. kt. és Gáspár-Kovácsi Olvasó-könyv 1. kt. A német olvasókönyvből a 2, 11, 19, 23, 25, 29, 31, 35, 36, 40, 45, 48; a magyarból: 1, 2, 3, 5, 6, 7, 9, 10, 12, 13, 27, 30, 31 számu czikkek fordittattak németből magyarra s viszont; és beszédgyakorlatok. Het 3 órán.

Latin nyelv. Első félévben: Cornelius Neposból 5 fejezet. Második félévben: Ovidius 1—11. lib. szemelvényesen, nagyobbára könyvnélkül. Iskolai forditmányok. Het. 4 órán.

Görög nyelv. Első félévben: A tiszta jellegü igék ismétlése után, a nem tiszta jellegü igék időképzése. Második félévben: A μι végü igék ragozása és a rendhagyó igék. Emlézésül tiz aesopusi mese. Minden két hétben két irásbeli forditás görögre. K. k. Szepesi Imre „Görög nyelvtana.“ Het. 4 órán.

Régiségtan. Első félévben: Görög régiségtan, egész terjedelmében. K. k. a Garda József hasonczimü müve. Második félévben: Római régiségtan, szintén egészen, bővitve jegyzetekkel. K. k. Bellák József munkája. Het. 2 órán.

Mennyiségtan. K. k. Mocnik-Arenstein „Algebrája“. Első félévben: Hatvány- és gyökmennyiségek. Logarithmusok. Második félévben: Egyenletek. Elsőrendü egyenletek egy és több ismeretlennel. Határozatlan egyenletek. Het. 3 órán.

Ásványtan. K. k. Kriesch Jánostól. Első félévben: Az ásványok alaki, természet- és vegytani tulajdonai. Az egyes ásványok ismertetése. Második félévben: Silicatok, éghető ásványok. Földisme egészen. Het. 3 órán.

Szépirás. Het. 1 órán.

Rajz. Het. 2 órán.

Harmonia. Het. 2 órán.

Vallásos ének. Het. 1 órán.

Tornászat. Het. 2 órán.

IV. gymn. osztály.

Vallás. K. k. Ferencz József „Unitárius káté.“ Első félévben. Jézus Krisztusról. A sz. lélekről. A ker. anyaszentegyházról. Második félévben: A bünről és annak bocsánatáról. Az örökéletről. A keresztségről. Az urvacsoráról. Mindezt összekötve a sz. irás s különösen az evangeliomok ide vonatkozó részeinek olvasásával. Het. 1 órán.

Magyar nyelv. K. k. Névi L. „Irálytana“. Első félévben: A nyelv, irás és izlés, köznapi és mivelt nyelv. A kö-

zönséges és szép próza. Az egyszerü irály kellékei; leiró és elbeszélő próza. Hetenként még egy isk. dolgozat. Második félévben: A szép irály általános kellékei. Körmondatok és a változatosság. Szemlélhetőség, élénkség. A tropusok. Továbbá a gyakorlati irálytanból nyugták, kérelmek, felhatalmazványok stb. tárgyaltattak és irattak. Het. 3 órán.

Német nyelv. K. k. Brassai „Okszerü vezér“ 2. kt. Magyar mondattani ismeretekre alapitott mondatalkotás, mondatfüzés fő- és mellékmondatokkal, az azokra vonatkozó főbb szabályok és szórend megismertetésével. Körmondatok főbb nemei s azok elemzése s értelmezése. A német nyelytan alak- és mondattanának ismétlése. Vers- és próza-darabok betanulása. Olvasmányok tárgyalása, elemzése és forditása. Beszélgetés német nyelven. Irásbeli dolgozatok. Olvasókönyvül Ballagi Károly „Német olvasókönyve“ használtatott. Het. 4 órán.

Latin nyelv. Első félévben: Historiae Antiqae lib. X. K. k. Hoffmanné. Második félévben: Phaedrus meséi, szemelvényesen. Het. 3 órán.

Görög nyelv. K. k. Szepesi Imre „Görögnyelvtana.“ I. II. rész. Első félévben: A betük ismertetése és a hangsulyos olvasás megtanulása után a három névragozás, forditási gyakorlatokkal. Második félévben: A fokragozás, igehatározók, névmások, számnevek, össze nem és összevont tiszta jellegü igék időképzése. Olvasás, szóbeli forditmányok, összekötve szók emlézése és folytonos elemzéssel. Minden két hétben egy iskolai és házi irásbeli forditmány anyanyelvről görögre. Het. 5 órán.

Történelem. K. k. Horváth Mihály „A magyarok története, a tanuló ifjuság számára.“ Első félévben: A Habsburgházból származott királyokig. Második félévben: A Habsburg házból származott királyok. Het. 2 órán.

Mennyiségtan. K. k. „Mocnik-Arenstein Algebrája“. Első félévben: A négy mivelet. Szorzat és hányados tulajdonságai. A számok oszthatósága. Szorzókra való szétbontás. Közös osztó. Legkisebb közös többes. A törtszámok összeadása, kivonása, szorzása és osztása. Második félévben: Tizedes, láncz és közelitő törtek. Viszonyok és arányok. Egyszerü és összetett hármasszabály. Arányos osztás. Het. 3 órán.

Természetrajz. K. k. Kriesch „Természetrajz vezérfonala-növénytan.“ Növények tagoltsága. A növénysejtek természettana. Növények terményrajza. Rendszerezés és leirás. 12 hasznos osztálynak megismertetése, különös tekintettel hasznos vagy mérges voltukra. Mindkét félévben. Het. 2 órán.

Szépirás. Het. 1 órán.

Rajz. Het. 2 órán.

Müének. Het. 1 órán.

Tornászat, Het. 2 órán.

III. gymn. osztály.

Vallás. K. k. Ferencz József „Unitárius Káté“. Első félévben: A vallásról. Második félévben: Istenről. Het. 3 órán.

Magyar nyelv. K. k. Ihász Gábor „Magyar nyelvtana.“ Első félévben: Mondattan. Szóegyeztetés és szóvonzat. Második félévben: A szórend. Mondatkötés. Körmondatok. Irásjelek. Nyelvtani dolgozatok. Het. 3 órán.

Német nyelv. K. k. Brassai „Okszerü vezér“ 2. része. A mondatok tovább bővitése a főnevek összes lehető jelzőivel, igehatározók jelzőivel, a határozatlan módu ige jelzőivel és a részesülők jelzőivel. Többrendbeli jelzővel biró kifejezések. Összevont mondatok, illetőleg mellékletek halmozása. Rövid vers- és prózai darabok betanulása. Beszélgetés német nyelven. Het. 4. órán.

Latin nyelv. K. k. Deák Sándor „Latin szókötés“. Első félévben: A szókötés; mondat részei, bővitése. A mondatok osztályozása, mellé-, alárendelt stb. mondatok. Az alany és állitmány egyeeztetése részletesen; appositio; a nevek eseteinek jelentése; de nominibus locorum; questio-directa és indirecta. Az esetek használata részletesen az accusativusig, gyakorlati példákkal. Második félévben: Az esetek használata, igék-, nevekkel stb. A comparatio; számnevek, névmások használata; kötszókról és határtalan szerkezetü mondatról. A quod, ut, quo, ut-non, ne, quin, quominus jelentése és használata. Hetenként házi és isk. irásbeli feladatok. Emlézés és gyakorlás végett alkalmas dialogusok betanulása. Het. 4 órán.

Földrajz. K. k. Buzogány-Brassai „Természeti földiratának“ második vagy polgári része. Első félévben: Egész Európa, a magyar királyság kivételével. Második félévben: Ázsia, Áfrika, Ámérika és Ausztrália. Het. 3 órán.

Mennyiségtan. K. k. Mocnik-Szabóky „Mértani Nézlettana“. Első félévben: Alapfogalmak az idomokról. Egyenes vonalok. Szögek. Háromszögek. Négyszögek. Sokszögek. Második félévben: Számtanból: Másod hatványra emelés és gyökérvonás; magyarázat után, segédkönyv nélkül. Mértanból: Egyenes vonalu idomok nagyságának meghatározása. Három-, négy- és sokszögek keritésének és területének mérése. Szabálytalan sokszögek területének meghatározása. Pythagoras theoremája. Egyenes vonalu idomok átváltoztatása és osztása. Egyenes vonalu idomok hasonlósága s az ebből folyó geom. tételek és szerkesztések. Het. 3 órán.

Természettan. K. k. Orbán Józseftől. Első félévben: A bevezetéstől a hangtanig. Második félévben: A hangtantól végig. Het. 2 órán.

Szépirás. Het. 1 órán.

Rajz. Het. 2 órán.

Müének. Het. 1 órán.

Vallásos ének. Hetenként 1 órán.
Tornászat. Het. 2 órán.

II. gymn. osztály.

Vallás. Szenttörténetek. K. k. Nagy Péter Lamé Fleury után irt müve. Mindkét félévben. Het. 1 órán.

Magyar nyelv. K. k. Simonyi Zsigmond „Magyar nyelvtana." Első félévben: Mondattan. A mondatrészek. Alany, állitmány, határozók, jelzők. Második félévben: Szórend. Mellérendelt, összevont, ellentétes, melléknévi stb. mondatok. Irásbeli dolgozatok. Het. 3 órán.

Német nyelv. K. k. Brassai „Okszerü vezér a német nyelv tanulásában." 1. részből 101—156. §-ig, 2. részből 157—200. §-ig. Forditgatás mondattani alapon; valamennyi beszédrész felkarolásával. Lágy, kemény és vegyes ragozás. Fokragozás. Az egyszerü és összetett igeragozásból a jelentőmód (indicativus) bevégzése. Helyes irási gyakorlatok. A szórendi, szóvonzati és szóképzési főbb szabályok megismertetése. Beszélgetés német nyelven. Het. 4 órán.

Latin nyelv. K. k. Deák Sándor „Latin nyelvtana." Első félévben: Alaktanból a fő- és tulajdonságnevek ragozása részletesen; bővitett mondatok s a nevezetesebb syntaktikai szabályok betanitása. A 3. ragozásu nevek. Összetett és rendhagyó nevek. Rendhagyó melléknevek. A nevek nemeire vonatkozó szabályok. Possum, volo, nolo, malo, fero. Mondatelemzés. Második félévben: Rendhagyó igék; verba defectiva, impersonalia. A négy igeragozás és időképzés részletesen. Igeszármaztatás elmélete és gyakorlata. A particulákról. Hetenként felváltva házi és isk. irásbeli gyakorlatok. Emlézés és gyakorlás végett alkalmas dialogusok betanulása. Het. 5 órán.

Földrajz. Első félévben: Afrika, Amerika és Ausztrália. K. k. Brassai Sámuel „Földirata". Második félévben: A magyar királyság és melléktartományai. K. k. Buzogány „Földirata". Térképek rajzolása. Het. 3 órán.

Mennyiségtan. K. k. dr. Mocnik számtana. Első félévben: Viszonyok, arányok, egyszerü hármasszabály. Második félévben: Összetett viszonyok és arányok, összetett hármasszabály; társasági, vegyitési stb. szabályok. Het. 3 órán.

Természetrajz. K. k. Pokorny-Dékány „Természetrajza". Első félévben: Puhányok, férgek. Pánczélos állatok. Tüskebőrüek, bomlaszok. Ázalagok és gyöklábuak, a typicus alakok szemléltetése. A második félévben: A növénytan elemei. 18 drb. élő növénypéldány szemléltetése, ezeken a szervek megismertetése és egymással összehasonlitása. Het. 2 órán.

Szépirás. Het. 2 órán.
Rajz. Het. 2 órán.
Műének. Het. 1 órán.
Vallásos ének. Het. 2 órán.
Tornászat. Het. 2 órán.

I. gymn. osztály.

Vallás. Kézik. Nagy Péter: „Uj-szövetségi Történetek.“ Mindkét félévben. Het. 1 órán.

Magyar nyelv. K. k. Simonyi Zsigmond „Magyar nyelvtana.“ Első félévben: A nyelvtan felosztása. Hangtan. Mássalhangzók változásai. A névutók nemei. Határozók. Névmások. Névelők. Második félévben: Alaktan. Igeképzés. Het. 4 órán.

Német nyelv. K. k. Brassai „Okszerü vezér.“ I. rész. Het. 3 órán. Olvasás és irás. Forditgatás mondattani alapon; gyakorlati módszer szerint a főnév, ige, névmás, elől- s hátuljáró s nehány határozó megismertetése. Szavak emlézése. Névragozás. A változatlan s néhány legszükségesebb rendhagyó ige ragozása, a jelentőmód jelen és félmult idejében. A magyar és a német nyelv közti különbségek a hiány, csere és szórendre nézve.

Latin nyelv. K. k. Deák Sándor „Gyakorlati latin nyelvtan elemei.“ Első félévben: A betükről általában és részletesen, azok kimondása. Helyesirás. Beszédrészek. Az igéről annyi, mennyi egy egyszerü mondat összeállitásához szükséges. Sum ige független praesense, imperfectuma és imperativusa. A nevek értelmezése, nemei, száma, esetei. Az 5 declinatio betanitása szóval és irásban fő- és tulajdonság-nevekkel. Egyszerü mondatban a subiectum és praedicatum egyeztetése. A két- és háromvégü tulajdonságnevek ragozása; általános szabályaik; comparatio. Igehatározók és képzése. A helynevekről. Mondatelemzés szó- és mondattanilag. Második félévben: A névmások, szóval és irásban. Bővitett mondat és elemzése szó- és mondattanilag. A neveknek főnevekkel egyeztetése példákkal világositva. A számnevek. Az igéről részletesen; coniugatio, kivéve a rendestől eltérő ragozásuakat; idő-, mód-jellegbetük felismerése; időképzés stb. szóval és irásban. Hetenként irásbeli gyakorlatok; emlézés végett a gyakorlatok előtti szók betanulása. Het. 5 órán.

Földrajz. K. k. Brassai „Földirata.“ Első félév: Európa; másodikban: Ázsia. Het. 3 órán.

Mennyiségtan. K. k. dr. Mocnik „Számtana.“ Első félévben: A közénséges négy alapmivelet egész számokkal és törtekkel, ezek begyakorlása fejben és táblán. Második félévben: A tizedes törtek. Hármasszabályi feladatok. Het. 3 órán.

Természetrajz. K. k. Pokorny-Dékány „Természetrajza.“ Az emlős állatok természetrajza; madarak, hüllők; ezeknek alapismertető jegyei, lakhelyük, táplálkozási módjuk, testök szervezete; élettani főbb vonásaikat és hasznukat kiemelve. Het. 2 órán.

Szépirás. Het. 2 órán.

Rajz. Het. 2 órán.

Vallásos ének. Het. 2 órán.

Tornászat. Het. 2 órán.

c) Az elemi iskolában.

4. osztály.

Vallás. K. k. Nagy Péter „Szenttörténetek“. Első félévben: A világ teremtésétől Sámuelig, vagyis a partriarchák- és biráktól a királyokig kizárólag. Második félévben: Sámueltől Krisztus születéséig. A második cyclus magában foglalja a királyok uralkodását és Zsidóország bukását bezárólag. Het. 2 órán.

Magyarnyelv. K. k. Nagy L. „Nyelvtani gyakorlókönyv.“ Első félévben: A beszédrészek ismertetése, egyszerü és bővitett mondatok alkotása, a jelzői-, határozói-bővitmények és a különféle ragok ismertetése. Második félévben: Az első félévinek ismétlése, az összetett, továbbá fő- és mellék-, az egymás mellé és alárendelt mondatok, mondatsorozat és csoportok ismertetése. Igeragozás rendes és rendhagyó igékkel. Elemeztetés a Gáspár és Kovácsi magyar-olvasó könyvéből. Het. 3 órán.

Földrajz. K. k. Brassai-Buzogány „Földirat“. Első félévben: Bevezetés. Erdélyország s a Tiszántúli kerület. Második félévben: Magyarország mellék tartományaival. Het. 3 órán.

Természetrajz. K. k. Schubert „Természetrajza.“ Első félévben: Halak, héjanczok, pókok, rovarok, férgek, puhányok, sugár-állatok, bomlaszok, habarczok és ázalagok. Második félévben: A növény- és ásványország. Het. 2 órán.

Német nyelv. Első félévben: K. k. Gönczy Pál „Német A-b-c és olvasókönyv.“ „Okszerü vezér a német nyelv tanulásában.“ Irta Brassai Sámuel. A Okszerü vezérből eltanittatott 23 gyakorlat, az olvasókönyv pedig végig. Második félévben: a 23. gyakorlattól az 50-ig elemezve. Továbbá az articulusok, névmások s ejtegetések. Het. 2 órán.

Számtan. Első félévben: Fejbeli számvetés egész és tört számokkal a Brassai „Számitó Socrates“ kézikönyve alapján a IX. szakasztól végig. Második félévben: A 4 alapmüvelet egész számok- és tizedes törtekkel. Het. 4 órán.

Vallásos ének. Het. 2 órán.

Rajz. Szabadkézi rajz Fröbel-minták szerint. Het. 2 órán.

Szépirás. Het. 2 órán.

3. osztály.

Vallás. K. k. Simén Domokos: „Szenttörténetek.“ Első félévben: Az ó-szövetségi; második félévben: Az új-szövetségi szenttörténetek előadása. Het. 3. órán.

Magyar nyelv. K. k. Nagy László „Nyelvtani gyakorlókönyv.“ Első félévben: A beszédrészek ismertetése, az egyszerü és összevont, jelzővel bővitett mondatok ismertetése

s a melléknevek fokozása. Második félévben: Kiegészitővel és különféle határozókkal bővitett mondatok alkotása. Het. 3 órán.

Földrajz. K. k. Herczeg Sándor: „Földrajz elemei.“ Első félévben: A föld fekvése s természeti leirása. Erdélynek politikai és természeti felosztás szerinti ismertetése. Második félévben: Magyarország és a kapcsolt részek — Erdély kivételével — szintén a politikai és természeti felosztás szerint ismertettek. Het. 3 órán.

Számtan. K. k. dr. Brassai S. „Számitó Socratese.“ Első félévben: Összeadás, kivonás, szorzás és osztás egész számokkal fejben, 1—5 szakaszig. Második félévben: A négy alapmüvelet törtek- és vegyes törtekkel, 5—10 szakaszig. Het. 4 órán.

Természetrajz. K. k. Schubert „Természetrajza.“ Elsőfélévben: Az emlős állatok; második félévben: A madarak osztályának ismertetése. Het. 3 órán.

Rajz. Szabadkézi rajz „Fröbel“ minták szerint. Het 2 órán.

Vallásos ének. Het. 2 órán

Szépirási gyakorlatok. Het. 2 órán.

2. osztály.

Vallás. K. k. Kriza János „A keresztény vallás elemei.“ Első félévben: A világ teremtése, Isten, ember társaink, a halottak, az oktalan állatok és a lelketlen természet iránti tartozások, rövid erkölcsi mondatokban tanittatott az első szakasztól a 15-ig kizárólag; második félévben: Jézus születése, élete, tanitása, halála, a szentlélek müködése s az urvacsora ismertetése. Het. 3 órán.

Magyar nyelvtan. K. k. Nagy László „Nyelvtan gyakorló-könyv.“ Első félévben: A mondat, egyes irásjelek s a hangzók ismertetése. Második félévben: A főbb mondat tagok, a személynév, névmás, tárgynév, névelők, cselekvés-szó, az állitó, tagadó, kérdő-mondat, többes rag s az ige 3 főbb idejének ismertetése. A Gáspár és Kovácsi: „Olvasó kézikönyvé“-nek alapján olvasmányok és versek tanittattak. Het. 3 órán.

Beszéd-értelem gyakorlat: Kolozsvár utczáinak és környékének leirása. Erdélyország nevezetesebb helységei, folyói és hegyei. Het. 3 óra.

Számtan. K. k. dr. Brassai S. „Kisdedek számvetése.“ Első félévben: Összeadás, kivonás, szorzás és osztás fejben a 60-as számkörben. Métermértékek ismertetése. Második félévben: A már emlitett miveletek fejben és palán a 100-as szám körben. Het. 4 órán.

Állattan. K. k. Pánczél Ferencztől. Első félévben: A honi vad állatok közül az emlősök. Második félévben: A madarak. Het. 4 órán.

Rajz: Szabadkézi rajz a Fröbel minták szerint. Het. 2 órán.

Szépirás. Vezényszó és minták szerint. Het. 1 órán.

Vallásos ének. Het. 2 órán.

1. osztály.

Vallás. K. k. Kriza János „A keresztyén vallás elemei.“ Első félévben: a világ teremtése, az ember rendeltetése, tartozásai Isten s az emberek iránt 1. szakasztól 8. szakaszig kizárólag. Második félévben: Tartozásunk a halottak, oktalan állatok és a lelketlen természet, a müvészet, mesterség munkái s magunk iránt. Het. 3 órán.

Olvasás. Gáspár J. és Kovácsi A. „Magyar olvasó“-ja alapján, mindkét félévben egyes olvasmányok és versek olvastattak és tanittattak. Het. 3 órán.

Beszéd-értelem gyakorlat. K. k. Nagy Lajostól. Első félévben: Az iskolában levő tárgyak, az iskola és iskolai élet ismertetése. Második félévben: A szülőiház, a családtagok, családi élet, az emberi test részei. A helység és lakósai, a polgári élet, a helység és határa egybekötve földrajzi előfogalmakkal. Het. 3 órán.

Számtan. K. k. dr. Brassai S. „Kisdedek számvetése.“ Első félévben: Összeadás, kivonás, szorzás és osztás fejben a 20-as számkörben. Második félévben: Az előbb emlitett müveletek fejben és palán a 60-as számkörben. Het. 4 órán.

Állattan. Pánczél F.-től. Első félévben: A honi házi emlősök: Második félévben: A honi házi szárnyas állatok. Het. 4 órán.

Rajz: Szabadkézi rajz „Fröbel“ minták szerint. Het. 2 órán.

Szépirás. Vezényszó és minták után. Het. 1 órán.

Vallásos ének. Het. 2 órán.

Nem kötelezett tantárgyak, melyeket önkéntesen tanultak:

a) Angol nyelvet, tanult 20 növendék.
b) Franczia nyelv. „ 3 „
c) Orgonázást, „ 12 „
d) Zenét, „ 21 „

Megjegyzés: A tordai és székely-keresztur i középtanodáinknál a megfelelő gymnasiális és elemi osztályokban ugyanaz a tanterv van keresztül vive, mint a kolozsvári főtanodában.

VII. A tanulók névsora az osztályozás eredménye szerint az 1879—80-ik tanévben.

a) A papnöveldében.

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
Papjelöltek.			
Varga Dénes, (Londonba menta Manchester New-College-ba.)	Unitárius.	1851	Szt.-Mihály.
Bartók Endre.	„	1852	Kolozs.
Nagy János.	„	1852	Martonos.
Bakó Lajos.	„	1853	Bölön.
Barabás Ábel.	„	1853	H. Karácsonfalva.
Gál Miklós.	„	1856	Kövend.
Vaska Béla.	„	1858	Szt. Király.
Tibáld József.	„	1856	Sepsi-Kőrispatak.
Összesen: 8.			
III. papnövendékek.			
Vitális Elek.	„	1855	Nagy-Ernye.
Végh Mihály.	„	1859	M. Nádas.
Kanyaró Ferencz.	„	1859	Torda.
Raffaj Zsigmond.	„	1855	Bözöd.
Összesen: 4.			
II. papnövendékek.			
Németh István.	„	1858	Bölön.
Mózes Mihály.	„	1855	Ürmös.
Mátyás János.	„	1855	Dambó.
Siménfalvi Árpád (megh.)	„	1858	F. Rákos.
Székely Zsigmond.	„	1855	Dombó.
Összesen: 5.			
I. papnövendékek.			
Demeter Lőrincz.	„	1860	M. Zsákod.
Gábor Albert.	„	1857	Derzs.
Adorján Domokos.	„	1857	Ny.-Szt.-Márton.
Osváth Zoltán (kilépett).	„	1861	Belényes.
Összesen: 4.			

b) A gymnasiumban.

Neve	Vallása	Születési	
		éve	helye
VIII. gymn. oszt.			
Székely Mózes.	Unitárius	1860	Verespatak.
Péterfi Lajos.	„	1859	Kobátfalva.
Heim Vilmos.	ágost. hitv.	1862	Kolozsvár.
Bartók Zoltán.	unitárius	1861	Szász Régen.
Ptacsnik József.	„	1862	Kolozsvár.
Weiss Miksa.	mózesvall.	1863	Szendrő.
Sinczki Ferencz.	unitárius	1861	Kolozsvár.
Fazakas Lajos.	„	1860	Kadács.
Gáspár Ferencz.	mózesvall.	1861	Sz. Somlyó.
Gámán József.	ev. ref.	1862	Kolozsvár.
Tana Samu.	unitárius	1861	Bölön.
Molnár István.	„	1860	Dombó.
Adler Albert.	mózesvall.	1862	Kolozsvár.
Vinczenti Károly.	r. kath.	1862	Diód.
Buczi Sámuel.	„	1861	Kolozsvár.
Ütő Dániel.	unitárius	1854	Árkos.
Pozsoni Antal.	ev. ref.	1862	Torda.
Pál Miklós.	unitárius	1859	Vargyas.
Péchi Arpád.	ev. ref.	1860	Gyalu.
Tana Albert.	unitárius	1859	Bölön.
Csegezi Károly.	„	1861	Csegez.
Kis Ferencz.	ev. ref.	1858	Szt. Mihályfalva.
Pap László.	unitárius	1859	A. Benczéd.
Leményi Ágoston.	g. kath.	1860	Hosszu Macskás.
Pálfi György.	unitárius	1861	Szt. László.
Bokros István.	ev. ref.	1860	Szükerek.
Kövendi Dénes (kilépett).	unitárius	1862	Torda.
Összesen: 27.			
VII. gymn. oszt.			
Ferencz Gyula.	unitárius	1864	Kolozsvár.
Liebner Sámuel.	mózesvall.	1863	Kolozsvár.
Molnos Kálmán.	unitárius	1860	Bethlen Szt. Miklós.
Bodor Zoltán.	„	1862	Néma.
Borbély Máté.	„	1862	Aranyos Rákos.
Ürmösi Kálmán.	„	1862	Abrudbánya.
Pál Ferencz.	„	1861	F. Váralja.
Csegezi Lajos.	„	1861	Bágyon.

Neve	Vallása	Születési	
		éve	helye
Deutsch Manó.	mózesvall.	1861	Brassó.
Marinkás Aurél.	g. kath.	1860	Vármező.
Vas Zsigmond.	ev. ref.	1863	Kolozsvár.
Plachi Béla (magán t.)	ágost. hitv.	1862	Budapest.
Nagy Boldizsár.	unitárius	1862	Torda.
Szabó Ödön.	r. kath.	1862	Kolozsvár.
Pap Gyula.	g. kath.	1861	Kemény.
Gálfi Kálmán.	unitárius	1861	Demeterfalva.
Nyiredi Géza.	„	1861	N. Ajta.
Firtos Ferencz.	„	1861	A. Benczéd.
Péter János.	„	1861	Benczéd.
Veres Sándor.	„	1861	Torda.
Kothisel József-	g. kel.	1862	Csertés.
Simón Miklós.	unitárius	1861	Toroczkó.
Darkó Sándor.	„	1862	Jánosfalva.
Pataki László.	„	1862	Sáros.
Gál Lajos.	„	1860	Szt. Gericze.
Wettenstein Armin.	mózesvall.	1862	Borsa.
Bartalis Géza (kilépett).	ev. ref.	1862	Zilah.
Csipkés Albert (meghalt).	unitárius	1861	Torda.
Varga Ödön.	„	1860	Csekefalva.
Deák Lajos (kilépett).	„	1861	Bordos.
Marosi Ferencz.	„	1861	K. Kadács.
Marosi Mózes (tanácslólag elutasittatott).	„	1861	A. Siménfalva.
Dézsi Elek.	ev. ref.	1859	Szt Mihályfalva.
Apostol Sándor (kilépett)	r. kath.	1860	Szt. Cseh.
Összesen: 34.			
VI. gymn. oszt.			
Kanyaró Pál.	unitárius	1862	Torda.
Osváth Gerő.	„	1863	Igló.
Pálfi Gyula.	„	1861	Várfalva.
Boros Sándor.	„	1864	Tordátfalva.
Rothárides Mihály.	ágost. hitv.	1863	Kolozsvár.
Máyer Máyer.	mózesvall.	1864	Széplak.
Szigethi Miklós.	unitárius	1863	Szucsák.
Papp Kálmán.	r. kath.	1862	Perecsen.
Pozsoni Gábor.	ev. ref.	1864	Torda.
Nagy Albert.	unitárius	1864	Torda.
Koncsag Viktor.	„	1864	Sz. Keresztur.
Török Sándor.	„		Szt. Mihály.

Neve	Vallása	Születési	
		éve	helye
Fekete Lajos.	unitárius	1865	Forda.
Stolz Károly.	ágost. hitv.	1863	Medgyes.
Binder Albert.	„	1863	Kolozsvár.
Durugy Ferencz.	unitárius	1859	Dicső Szt. Márton.
Deák Miklós.	„	1861	Demeterfalva.
Győrffi József.	„	1863	Toroczkó.
Ujfalvi Károly.	ev. ref.	1862	Blenke Polyán.
Sebes Lajos.	„	1862	F. Tóth.
Arkosi Lajos.	unitárius	1863	Tövis.
Ozsváth Gábor.	„	1861	Kobátfalva.
Mádai Árpád.	ágost. hitv.	1864	Kolozsvár.
Hütter Antal.	r. kath.	1863	Kolozsvár.
Orbók Ferencz.	unitárius	1860	Túr.
Gálfalvi János.	„	1860	N. Kadács.
László Miklós.	„	1863	Detrehem.
Simó Zsigmond.	„	1862	Szent Gericze.
Lázár Mihály.	„	1860	Ürmös.
Pap Dénes.	„	1862	Szent Mihály.
Pollák Géza.	mózesvall.	1862	N. Barod.
Böckel Sámuel.	r. kath.	1862	Kolozsvár.
Benkő Pál.	ev. ref.	1862	Gidófalva.
Sárdi Gyula.	unitárius	1863	Kövend.
Járai Béla.	„	1863	Dézsfalva.
Kovács Miklós.	„	1860	Ujszékel.
Varga Árpád.	„	1862	Szent Péter.
Összesen: 37.			
V. gymn. oszt.			
Frankkis István.	„	1865	Kolozsvár.
Ajtai János.	„	1865	Kolozsvár.
Kovács Gábor.	„	1865	S. Szt. György.
Jakab Jenő.	„	1861	Túr.
Csegezi János.	„	1865	Vámos Udvarhely.
Knöpfler Lipót.	ev. ref.	1863	Kolozsvár.
Ürmösi Jenő.	unitárius	1863	Kolozsvár.
Albisi Béla.	ev. ref.	1864	M. Pál.
Darkó Lajos.	unitárius	1861	Kolozs.
Arz Béla.	ágost. hitv.	1865	Zalatna.
Marinkás Mihály.	g. kath.	1863	Székelyjó.
Moldován József.	g. keleti.	1864	N. Kalota.
Adler Samu.	mózesvall.	1863	Kolozsvár.
Pál András.	unitárius	1863	Bölön.

Neve	Vallása	Születési	
		éve	helye
Felföldi Béla.	ev. ref.	1866	Tőke Sebes.
Csehi Sándor.	unitárius	1865	Kolozsvár.
Knöpfler Jenő.	ev. ref.	1861	Kolozsvár.
Kirschner Izidor.	mózesvall.	1865	Szamosujvár.
Gyarmathi István	ev. ref.	1861	T. Király.
Hubert György	r. kath.	1862	Sz. Somlyó.
Bereczki Károly.	ev. ref.	1865	Dall.
Összesen: 21.			
IV. gymn. oszt.			
Gálffi Gyula.	unitárius	1863	Kolozsvár.
Gámán Béla.	ev. ref.	1866	Kolozsvár.
Móricz György.	unitárius	1865	T. Szt. György.
Szegedi Árpád.	„	1865	Kolozsvár.
Fekete Gyula.	„	1863	Kolozsvár.
Osváth Árpád.	„	1865	Vinga.
Gothárd József.	„	1865	Szovát.
Heller Ignácz.	mózesvall.	1864	M. N. Zsombor.
Bakó Lázár.	unitárius	1860	Bölön.
Roediger Viktor.	ágost. vall.	1865	Kolozsvár.
Velits Zoltán.	„	1866	Kolozsvár.
Hermann Vilmos.	mózesvall.	1865	Gyalu.
Péchi László.	ev. ref.	1866	Gyalu.
Papp István.	r. kath.	1865	Perocsán.
Láposi Lajos.	r. kath.	1863	Kolozsvár.
Tutsek József.	„	1866	Kolozsvár.
Vas György.	ev. ref.	1866	Kolozsvár.
Székely János.	unitárius	1865	Kolozsvár.
Csegezi László.	„	1862	Héderfája.
Böhm Gusztáv.	ágost. hitv.	1865	N. Enyed.
Drája Eneás.	g. keleti.	1865	Abrudbánya.
Móricz Ferencz.	unitárius	1861	T. Szt. György.
Benczédi János.	„	1865	Benczéd.
Leményi Teofil.	g. kath.	1862	Hosszu Macskás.
Kirschner Jakab.	mózesvall.	1865	Kolozsvár.
Meskó János.	r. kath.	1865	Fejérd.
Szász Dénes.	unitárius	1864	Csegez.
Tornya Oszkár.	ev. ref.	1864	Besztercze.
Köpe Jenő.	„	1864	Kolozsvár.
Móricz Károly.	„	1865	N. Ilonda.
Egyed Ferencz (Sz. Keresztúrra ment).	unitárius	1866	H. Szt. Pál.

Neve	Vallása	Születési	
		éve	helye
Tóth Károly (évközben kimaradt)	unitárius	1860	Vadad.
Demeter Gyula (szövészeti tanműhelybement)	„	1864	M. Zsákod.
Összesen: 33.			
III. gymn. oszt.			
Nagy Sámuel.	unitárius	1866	Szabéd.
Tompa János.	ev. ref.	1866	Kolozsvár.
Gál József.	unitárius	1862	Dombó.
Pálfi Sámuel (magán t.)	„	1868	Abrudbánya.
Bordi István.	„	1862	Dombó.
Stark József.	ágost. hitv.	1866	Kolozsvár.
Szabó Mózes.	unitárius	1863	Ujszékel.
Benkő Sándor.	„	1865	K. Ajta.
Darkó Károly.	ev. ref.	1865	Galacz.
Ruzitska Béla.	r. kath.	1867	Kolozsvár.
Peielle István.	r. kath.	1866	Kolozsvár.
Reschner György.	ágost. hitv.	1866	Kolozsvár.
Fein Hermann.	mózesvall.	1864	N. Szeben
Beczkói Miklós.	r. kath.	1866	Kolozsvár.
Májai Gábor.	unitárius	1863	Csikfalva.
Péter József.	„	1861	Benczéd.
Füzi József.	„	1863	H. Karácsonfalva.
Hunvald Henrik.	mózesvall.	1868	Feketeerdő.
Kornhauser Samu.	„	1866	Bukarest.
Fekete József.	unitárius	1864	Szabéd.
Bakó József.	r. kath.	1866	Kolozsvár.
Péterfi Gedeon (számtartónak ment).	unitárius	1863	N. Ajta.
Bota József (meghalt).	„	1863	Szabéd.
Nagy István (gépész inas lett).	r. kath.	1865	Kolozsvár.
Bartha Ferencz.	unitárius	1865	Verespatak.
Br. Kemény Árpád (mag. t.)	ev. ref.	1867	Sz. Kövesd.
Összesen: 26.			
II. gymn. oszt.			
Nagy Zoltán.	unitárius	1867	Kolozsvár.
Kappel Izidor.	mózesvall.	1867	Kolozsvár.
Orbán Sándor.	r. kath.	1865	Kolozsvár.

Neve	Vallása	Születési	
		éve	helye
Rauszek Jenő.	r. kath.	1867	Kolozsvár.
Rosenberger Mihály.	mózesvall.	1865	Kolozsvár.
Peielle Róbert.	r. kath.	1867	Kolozsvár.
Kovács Miklós.	„	1866	M. Szilvás.
Kaufmann Sándor.	mózesvall.	1868	Kolozsvár.
Farkas Mayer.	„	1868	
Fekete Mihály.	unitárius	1866	Besztercze.
Lázár Emil.	r. kath.	1868	Kolozsvár.
Barabás Dénes.	unitárius	1865	Árkos.
Fekete István.	„	1865	B. Hunyad.
Wettenstein József.	mózesvall.	1865	Borsa.
Gunesch Arnold.	ágost. hitv.	1867	Kolozsvár.
Fekete Albert.	unitárius	1866	Kolozsvár.
Sándori Kálmán.	r. kath.	1864	Sátor-Alja-Ujhely.
Keresztes Ákos.	ev. ref.	1866	K. Sármás.
Móricz Márton.	unitárius	1866	T.-Szt.-György.
Hirsch Miksa.	mózesvall.	1867	Fejérd.
Csonka József.	unitárius	1866	Kolozsvár.
Stuhlbach Sándor.	mózesvall.	1867	Kolozsvár.
Vettenstein Aron.	„	1866	Borsa.
Arz Rudolf.	ágost. hitv.	1868	Zalathna.
Marselek Endre.	r. kath.	1867	Kolozsvár.
Kis István.	unitárius	1864	Kálnok.
Lázár János.	g. kath.	1866	Abrudbánya.
Frendl Lajos (kilépett).	„	1868	N. Bánya.
Horváth Ferencz (asztalos inas lett).	unitárius	1865	Kolozsvár.
Egyed Balázs (Sz. Kereszturra ment).	„	1866	Városfalva.
Összesen: 30.			
I. gymn. oszt.			
Pál Miklós.	unitárius	1868	Bölön.
Molnár Jenő.	„	1869	Kolozsvár.
Roediger Béla.	ágost. hitv.	1869	Kolozsvár.
Gross Simon.	mózesvall.	1868	
Erdődi András.	unitárius	1864	Szovát.
Rozenberger Móricz.	mózesvall.	1868	Gyalu.
Horváth János.	r. kath.	1869	Keszthely.
Tompa Kamil.	ev. ref.	1869	Kolozsvár.
Albisi Ákos.	ev. ref.	1868	Velkér.
Hart Fülöp.	mózesvall.	1866	Kolozsvár.

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
Szabó Sándor.	unitárius	1866	Dicső-Szt.-Márton.
Lázár János.	„	1864	Szt. Abrahám.
Veres István.	„	1867	Árkos.
Veisz Jenő.	mózesvall.	1868	Putnok.
Antsán Ágoston.	g. kath.	1866	Szurdok.
Butka János.	ev. ref.	1865	Csomafája.
Hutflesz Viktor.	r. kath.	1868	Kolozsvár.
Kovács István.	unitárius	1865	Bölön.
Domján Péter.	ev. ref.	1867	Szt. László.
Miháli János.	g. kath.	1867	Kalocsa.
Pollák Márton.	mózesvall.	1867	Feketető.
Fekete Domokos.	unitárius	1865	Recsenyéd.
Lászlóczki Sámuel.	„	1867	Kolozsvár.
Székely Árpád.	„	1868	Meregyó.
Kecskés Péter.	g. kath.	1865	Kolozs.
Szigmirián Sándor.	g. kath.	1865	Magyaros.
Tóth Albert.	unitárius	1865	Árkos.
Butka Zsigmond.	ev. ref.	1865	Csomafája.
Geng Ákos.	r. kath.	1868	Kolozsvár.
Szabó János (kilépett).	r. kath.	1867	A. Jára.
Mezei Aurél.	g. kath.	1868	Antos.
Biró József (hazament).	unitárius	1864	Uj-Székel.
Csákói Elek (kilépett).	r. kath.	1863	Doboka.
Összesen: 33.			

c) Az elemi iskolában.

4. elemi oszt.			
Debreczeni Kálmán.	ev. ref.	1867	Kolozsvár.
Gámán Imre.	„	1868	Kályán.
Dali János.	„	1869	Nagy-Bánya.
Rauszek Béla.	r. kath.	1870	Kolozsvár.
Hunvald Sándor.	mózesvall.	1869	Feketeerdő.
Hirsch Nátán.	„	1871	Kolozsvár.
Veisel Ernő.	r. kath.	1870	N. Szeben.
Jánki Aladár.	unitárius	1868	Verespatak.
Muntyán Demeter.	g. kath.	1864	Kalota-Ujfalu.
Bokros Ádám.	ágost. hitv.	1870	Kolozsvár.
Józsa Lajos.	ev. ref.	1868	Tamásfalva.
Józsa Gyula.	„	1867	„

Neve	Vallása	Születési	
		éve	helye
Molnár Sándor.	unitárius	1870	Kolozsvár.
Hutflesz Károly.	r. kath.	1870	„
Biró György.	ev. ref.	1869	M. Méhes.
Von Dávid.	mózesvall.	1871	Kolozsvár.
Gottlieb Albert.	„	1869	„
Péter Sándor.	unitárius	1867	A. Siménfalva.
Frankkis József.	„	1868	Kolozsvár.
Pálfi Gyula.	r. kath.	1869	Mocs.
Sándor Samu.	„	1868	Szava.
Tamási Károly.	„	1868	Fenes.
Végh Ferencz.	unitárius	1869	M. Nádas.
Barla Gyula.	„	1866	Kolozsvár.
Frank Herman.	mózesvall.	1869	„
Jané András (hazament)	unitárius	1866	H. Karácsonfalva.
Mátyás Mihály (kilépett)	ágost.hitv.	1867	N. Szeben.
Lőrincz János (hazam.)	unitárius	1867	Uj-Székel.
Vas Zsigmond (kereskedésbe ment).	„	1863	Bözöd.
Összesen: 29.			
3. elemi oszt.			
Mihály László.	ev. ref.	1871	Kolozsvár.
Pál István.	„	1870	„
Horváth Kálmán.	„	1871	„
Kozma Gábor.	„	1871	Tok.
Kelemen Árpád.	unitárius	1870	Köpecz.
Roediger Jenő.	ágost.hitv.	1871	Kolozsvár.
Eperjesi Lajos.	r. kath.	1870	Szt. Mihálytelke.
Dali Mihály.	ev. ref.	1872	Kolozsvár.
Polik Oszkár.	„	1871	Alvincz.
Marselek Ferencz.	r. kath.	1870	Kolozsvár.
Gottlieb Géza.	mózesvall.	1870	„
Dautlich Gyula.	ev. ref.	1870	„
Nesztor Emil.	g. kath.	1870	„
Összesen: 13.			
2. elemi oszt.			
Debreczeni Béla.	ev. ref.	1870	Kolozsvár.
Váradi Szilárd.	unitárius	1872	„
Vajda Sándor.	g. egyesült	1872	Alparét.
Kilyén Ferencz.	ev. ref.	1872	Magyar Valkó.

Neve	Vallása	Születési	
		éve	helye
Harmatsek Lajos.	r. kath.	1870	Kolozsvár.
Balogh Gyula.	ev. ref.	1872	Ungvár.
Böckel Árpád.	r. kath.	1872	Kolozsvár.
Barlabás Ignácz.	unitárius	1871	Maros-Ujvár.
Sinczki Géza.	„	1871	Kolozsvár.
Nagy József.	r. kath.	1872	„
Lászlóczki Gyula.	unitárius	1871	„
Volffgang Márton.	mózesvall.	1870	„
Székely József (hazam.)	unitárius	1870	„
Tordai Samu (festőnek ment).	ev. ref.	1869	N. Várad.
Kádár Károly.	r. kath.	1871	Kolozsvár.
Varga Béla (Székely-Kereszturra ment).	unitárius	1871	Szt. Péter.
Összesen: 16.			
1. elemi oszt.			
Horváth Károly.	ev. ref.	1873	Kolozsvár.
Von Béla.	mózesvall.	1873	„
Vajda János.	g. egyesült	1873	Alparét.
Florer József (meghalt.)	r. kath.	1872	Kolozsvár.
Márk Emil.	g. kath.	1873	Puszta Kamarás.
Sándor Jenő.	r. kath.	1872	Kolozsvár.
Pólik Dezső.	ev. ref.	1873	Alvincz.
Lévi Lajos.	ágost.hitv.	1873	Kolozsvár.
Hutflesz Ármánd.	r. kath.	1873	„
Szilágyi István.	„	1872	Budapest.
Márk Sándor.	g. kath.	1873	Puszta Kamarás.
Gampé Géza.	r. kath.	1874	Csucsa.
Frankkis Ferencz.	unitárius	1873	Kolozsvár.
Összesen: 13.			

VIII. Köz- és érettségi vizsgálatok s papi szigorlat.

A) Közvizsgálatok.

Az első félévi közvizsgálatok jan. 26-tól febr. 4-ig; a második félévben pedig jun. 17-től jun. 26-ig tartattak meg. A tornászatból és vivásból a vizsgálat jun. 13-án volt. Az érdemsorozat felolvastatott jun. 27-ikén s ugyanekkor volt a tanév ünnepélyes bezárása. Mindkét vizsgálat alkalmával Kőváry László és P. Horváth Kálmán buzgó és tanügyünk iránt lelkesülő isk. felügyelő gondnokaink, valamint az E. K. Tanács által kinevezett vizsgáló-bizottság tagjai közül is többen főtanodánk iránti meleg érdeklődésöknek szép jelét adták.

B) Érettségi vizsgálat.

Érettségi vizsgálatra jelentkezett 25 rendes tanuló.

a) Az irásbeli vizsgálat megtartatott május 5., 10, és 11. napjain.

Feladványok:

1) Magyar nyelvi dolgozat: „A müveltségről.“

2) Görög nyelvből magyarra: Plato „Apologia“-jának III. czikke.

3) Latinból magyarra forditották: Quintilian X. könyv 105—109. fej.

4) Magyarból latinra forditották: Horváth Mihály „Magyarok története“ VI. könyv 18. §.

5) Magyarból németre forditották: Somhegyi „Egyetemes Világtörténelem“ II. kötet 33. §.

6) Németből magyarra forditották: Mozart „Deutsches Lesebuch“ II. kötet 241. §.

7) Algebrai feladat: A. B. és C-nek volt összesen 1820 frtjok. Ha B. a maga pénzéből A.-nak adna 200 frtot, akkor A.-nak 160 frttal több pénze lenne, mint a mennyi B.-nek maradna. Ha pedig B.-nek adna C. a magáéból 70 frtot, akkor B.-nek épen annyi pénze lenne, mint a mennyi C.-nek maradna. Hány forintja volt egyik-egyiknek?

8) Geometriai feladat: Egy ferdeszögü háromszögnek 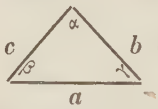

oldalai a b és c. — Az ezekkel szemben levő szögek α, β és γ. Ha $\alpha = 81^0\ 47'\ 12.5''$; $\beta = 38^0\ 12'\ 47.5''$; $a = 701.224^m$. Mekkora lesz a γ szög, a b és c oldal?

b) A szóbeli vizsgálat Főtiszt. Ferencz József püspök ur elnöklete alatt s Kőváry László és P. Horváth

Kálmán isk. felügyelő gondnokok jelenlétében megtartatott junius 28. és 29-én.

Érettnek nyilvánittatott:

Kitünő	osztályzattal	5.
Dicséretes	„	6.
Elsőrendü	„	6.

Visszavettetett egy vagy két tantárgyból szeptemberig 7, uj érettségi vizsgatételre utasittatott egy év mulva 1.

A jelentkezettek közül szándékozott menni a

Jogtudományi	pályára	4.
Papi	„	7.
Tanári	„	1.
Természettudományi	„	1.
Gazdászati	„	6.
Katonai	„	2.
Tengerészeti	„	2.
Bányászati	„	1.
Adóhivatalhoz		1.
	Összesen	25.

C) Papi szigorlat.

Papi szigorlatra jelentkezett 4.

a) Az irásbeli vizsgálat megtartatott junius 26-án. Ezen kivül az év folytán két nagy themára dolgoztak. A gyakorlati theologiából: „A hivek látogatásainak fontosságáról,“ a történelmi theologiából pedig „Azon külső és belső tényezőkről, melyek a keresztény egyház megalakulását elősegitették és államvallássá emelése által diadalra juttatták.“ Az első félév végén az egyik, a második végén a másik volt beadva birálat alá. Mindenik terjedelmes dolgozat volt.

b) A szóbeli szigorlat junius 30-án tartatott meg.

Mind a négyen dicséretes eredménynyel állották ki a szigorlatot.

IX. ÁLTA-

STATISTIKAI

az 1879—80-ik

Tanfolyam	Osztály	Felvétetett év elején			Évközben		A tanév bezártakor volt			Nemzetiség szerint			Vallás		
		rendes	magán	összesen	kilepett	meghalt	rendes	magán	összesen	magyar	német	román	unitár.	év. ref.	ág. hitval.
A papnöveldében	Papjeloltek	8	—	8	—	—	8	—	8	8	—	—	8	—	—
	III papnöv.	4	—	4	—	—	4	—	4	4	—	—	4	—	—
	II. papnöv.	5	—	5	—	1	4	—	4	5	—	—	5	—	—
	I. papnöv.	4	—	4	1	—	3	—	3	4	—	—	4	—	—
	Összesen	21	—	21	1	1	19	—	19	21	—	—	21	—	—
A gymnasiumban	VIII. gymn. oszt	27	—	27	1	—	26	—	26	26	—	1	15	5	1
	VII. gymn. oszt.	32	2	34	6	1	25	2	27	31	—	3	22	3	1
	VI. gymn. oszt.	37	—	37	—	—	37	—	37	36	1	—	24	4	4
	V. gymn. oszt	21	—	21	—	—	21	—	21	19	—	2	9	6	1
	IV. gymn. oszt	32	1	33	3	—	29	1	30	31	—	2	15	6	3
	III. gymn. oszt.	24	2	26	3	1	20	2	22	26	—	—	13	4	2
	II. gymn. oszt	29	1	30	3	—	26	1	27	30	—	—	10	1	2
	I. gymn. oszt	33	—	33	3	—	30	—	30	32	—	1	12	5	1
	Összesen	235	6	241	19	2	214	6	220	231	1	9	120	34	15
Az elemi iskolában	4. elemi oszt.	29	—	29	2	—	27	—	2	29	—	—	9	6	1
	3. elemi oszt.	13	—	13	—	—	13	—	13	13	—	—	2	6	1
	2. elemi oszt.	16	—	16	2	—	14	—	14	16	—	—	6	4	—
	1. elemi oszt.	13	—	13	—	1	12	—	12	13	—	—	1	2	1
	Összesen	71	—	71	4	1	66	—	66	71	—	—	18	18	3
Az egész együtt	A papnöveldében	21	—	21	1	1	19	—	19	21	—	—	21	—	—
	A gymnasiumban	235	6	241	19	2	214	6	220	231	1	9	120	34	15
	Az elemi iskolába	71	—	71	4	1	66	—	66	71	—	—	18	18	3
	Összesen	327	6	333	24	4	299	6	305	323	1	9	159	52	18

LÁNOS

KIMUTATÁS

tanévről.

szerint				Életkor szerint				Születési helyük szerint		Osztályozás eredménye				Vizsgát tett		Nem tett vizsgát		Előmenetelök	
rom kath.	görög kath.	görög kel.	mózes val.	6—12	12—16	16—20	20-on felül	Városi	vidéki	kitünő	dicséretes	elsörendü	másodrendü	rendes	magán	rendes	magán	haladók	ismétlök
—	—	—	—	—	—	—	8	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
—	—	—	—	—	—	—	4	—	4	2	1	1	—	4	—	—	—	4	—
—	—	—	—	—	—	—	5	—	5	1	1	2	—	4	—	—	—	4	—
—	—	—	—	—	—	2	2	—	4	1	—	1	1	3	—	—	—	3	—
—	—	—	—	—	—	2	19	—	21	4	2	4	1	11	—	—	—	11	—
2	1	—	3	—	—	21	6	6	21	5	6	14	—	25	—	1	—	25	—
2	2	1	3	—	—	33	1	4	30	2	9	13	2	25	1	1	—	25	1
3	—	—	2	—	—	33	4	5	32	4	8	15	8	35	—	2	—	33	2
1	1	1	2	—	12	9	—	7	14	4	3	13	1	21	—	—	—	20	1
4	1	1	3	—	29	4	—	12	21	5	8	17	—	29	1	—	—	30	—
4	—	—	3	—	26	—	—	8	18	6	6	9	—	20	1	1	—	21	—
8	1	—	8	5	25	—	—	14	16	4	7	13	3	26	1	—	—	26	1
5	4	1	5	12	21	—	—	7	26	1	9	9	10	29	—	1	—	26	3
29	10	4	29	17	113	100	11	63	178	31	56	103	24	210	4	6	—	206	8
5	—	1	7	22	7	—	—	13	16	9	8	7	1	25	—	2	—	20	5
2	1	—	1	13	—	—	—	9	4	3	4	6	—	13	—	—	—	13	—
4	1	—	1	16	—	—	—	10	6	2	8	2	—	12	—	2	—	12	—
5	2	1	1	13	—	—	—	7	6	3	4	5	—	12	—	—	—	12	—
16	4	2	10	64	7	—	—	39	32	17	24	20	1	62	—	4	—	57	5
—	—	—	—	—	—	2	19	—	21	4	2	4	1	11	—	—	—	11	—
29	10	4	29	—	130	100	11	63	178	31	56	103	24	210	4	6	—	206	8
16	4	2	10	64	7	—	—	39	32	17	24	20	1	62	—	4	—	57	5
45	14	6	39	64	137	102	30	102	231	52	82	127	226	283	4	10	—	274	13

X. Ösztöndijak, jutalmak, segélyezés és javadalmak.

1) Ösztöndijak:

a) A „Koncz János alapitvány“-ból év folytán kiadatott egy tanulónak havonként 5 frt, s 22-nek havonként 2 frt 50 kr. Összesen 600 frt o. é. Ebből részesültek: Molnár István Dombóról. Csegezi Károly, Csegezből. Pap László,* A.-Benczédből. Kerekes József,* Toroczkóról. Kovács István,* Bölönből. Györfi József, Tordáról. Orbók Ferencz, Jakab Jenő, M.-Túrból. Pál András, Bölönből. Benczédi János, A.-Benczédből. Tóth Károly,* Vadadból. Gálfalvi János, N.-Kadácsból. Móricz György, Toroczkóról. Szabó Mózes, Uj-Székelről. Nagy Samu, Fekete József, Szabédról. Fekete István, Bánffy-Hunyadról. Székely Árpád (5 frt) Meregyóról. Barla Gyula, Kolozsvárról. Biró József,* Uj-Székelről. Nagy Albert, Tordáról. Simó Zsigmond, Haraszt-Kerékről. Csegezi János, Vámos-Udvarhelyről. Pap Dénes, Sz.-Mihályról. Péter Sándor, Siménfalváról. Móricz Ferencz, Toroczkóról. Barabás Dénes, Árkosról. Pál Miklós, Bölönből.

b) Szintén a „Koncz János alapitvány“-ból naponként ebédet kaptak, mely 10 hó alatt 150 frtba került; ezt élvezték: Darkó Sándor,* Jánosfalváról. Bota József, Szabédról. Firtos Ferencz,* A.-Benczédről. Durugy Ferencz, Dicső-Sz.-Mártonból. Székely Mózes, Verespatakról.

c) A „Mártonfi Gergelyné sz. Koncz Juliánna alapitványá“-ból a két félévi vizsgálat alkalmával kiadatott összesen 150 frt o. é., ebből részesültek: Pálfi György, Sz.-Lászlóról, Kovács Gábor, Sepsi-Szt.-Györgyről. Osváth Árpád, Kolozsvárról.

d) A „Fejér Ödön alapitvány“-ból kiadatott 50 frt o. é., melyből havi részletekben 2 frt 50 krt kaptak: Molnos Kálmán, Bethlen-Szent-Miklósról. Osváth Gerő, Kolozsvárról.

e) Az „Árkosi Lajos alapitvány“-ból kiadatott 50 frt o. é., melyből havonként 2 frt 50 krt élveztek: Darkó Lajos, Kolozsról. Gál József,* Dombóról. Pálfi Gyula, Várfalváról.

f) Az özv. Gálfalvi Imréné sz. Sala Károlina uraszszony által tett „K. Nagy Sándor alapitvány“-ból havonként 2 frt 50 krval 25 frtot élvezett: Erdődi András, Szovátról.

g) A „Kelemen Beniamin alapitvány“-ból naponként kaptak 1—1 czipót: (mely havi 9 frttal annyi mint 90 frt) Csegezi László,* Héderfájáról. Osváth Gábor, Kobátfalváról. Varga Árpád,* H.-Szt.-Péterről. Deák Miklós, Demeterfalváról.

h) A „Sepsi-Szentiványi Szentiványi Jenő alapit-

*) A csillaggal jelöltek másodrendü osztályzat vagy egyéb ok miatt évközben másokkal cseréltettek ki.

vány“ 1879. évi 8 frt 10 kr kamatjából tankönyvek s iró eszközök vétettek: Frankkis József, Barla Gyula, Végh Ferencz, Péter Sándor, Barlabás Ignácz és Sinczki Géza el. o. szegénysorsu tanulóknak.

i) „Erdélyi kincstári ösztöndijat“ fejenként 60 frtjával két részletben élveztek: Urmösi Kálmán, Abrudbányáról. Boros Sándor, Tordátfalváról. Ajtai János, Kolozsvárról; az első félévben 30 frtot Deák Lajos,* Bordosról, a második félévben 30 frtot Gál József, Dombóról.

Ösztöndijak értéke összesen: 1363 frt 10 kr.

2) Jutalmak:

Az érdemsorozat felolvasásakor a következő jutalmak osztattak ki:

A „Paget Olivér alapitvány“-ból az angol nyelv tanulásban a pályázati vizsgán kitünt előhaladásért az első vagy 100 frtos jutalom-dijat nyerte Németh István II. papnövendék; a második vagy 50 frtos j. dijat nyerte Vitális Elek III.papnövendék; a harmadik v. 25 frtos j. dijat nyerte Demeter Lőrincz I. papnövendék.

A „Kövendi Szász Gergelyné szül. Incze Klára alapitvány“-ból az 5 frtos pályadijat nyerte Péterfi Lajos VIII. tanuló „Az iskolai szellemről“ irt jeles dolgozatával.

A „Bulyovszkyné Szilágyi Lilla alapitvány“-ból az 5 frt. pályadijat nyerte Győrfi József VI. tanuló, mint a kinek költői dolgozatai az ifjuság „Remény“ czimü lapjában az 1879—80-ik tanévben, mind eszmei mind alaki tekintetben a legjelesebbek voltak.

A „Fejér Márton alapitvány“-ból szép és helyes irásért a 2 frtos tallért nyerte Pálfi Gyula VI. és az 1 frtos tallért Csegezi János V. tanuló.

Dr. Zdekauer Konrádné sz. Joubert Anna ő nagysága által jutalmul felajánlt 1 drb magyar aranyat elnyerte Heim Vilmos VIII. o. tanuló, Horváth M. „Magyarok története“ czimü müvéből III. Endre uralkodásának latin nyelvre való forditásával.

P. Horváth Kálmán áldozatkész isk. felügyelő gondnok ur 50 frtot adományozott a szegénysorsu és kitünő tanulók közt leendő kiosztás végett. Ez összegből: Székely Mózes VIII., Boros Sándor, Kanyaró Pál VI. és Ajtai János V. o. tanulók kaptak 10—10 frtot, Móricz György IV. és Nagy Samu III. o. tanulók 5—5 frtot.

Kőváry László érdemes felügyelő gondnok ur a hármoniában és rajzban tanusitott előmenetel jutalmazására adott 13 tallért; ebből, mint a kik a hármoniában kitüntek, nyertek 1—1 tallért: Heim Vilmos, Adler Albert, Pap László, Péchy Árpád, Utő Dániel, Sinczki Ferencz VIII. o. tanulók; a kitünő

rajzért nyertek 1—1 tallért: Gálffy Gyula, Szegedi Arpád, Láposy Lajos, Móricz Ferencz IV., Gál József III., Marselek Endre II. o. tanulók.

Az igazgatóság Székely Zsigmond II. és Adorján Domokos I. é. papnövendékeket szintén 1—1 tallérral jutalmazta a harmoniában tanusitott előhaladásuk- s annak érdekében kifejtett buzgalmukért.

Czecz Péter ur a szép énekre s szavalatra jutalmul kitűzött 7 tallért, melyből a kitünő éneklésért 1—1 tallért nyertek: Pál András, Ajtai János, Csehi Sándor V., Bakó Lázár IV., Nagy Zoltán II. és Pál Miklós I. o. tanulók; a legjobb szavalásért Nagy Samu II. o. tanuló 1 tallért.

A tornavizsgálat alkalmával a legjelesebb tornászok jutalmazására adakoztak: Czecz Péter ur 6 tallért, Kőváry Mihály ügyvéd ur 2 tallért, főtiszt. Ferencz Józsefné, Molnár Sándor ügyvéd ur, Péterfi Dénes tanár ur, Boros György tanár ur, Dr. Réthy Mór egyetemi tanár ur, Gazsi József tanitó ur, Dr. Wachsmann tanár ur 1—1 tallért, melyből Firtos Ferecz VII. o. tanuló nyert 3 tallért, Nyiredi Géza, Ferencz Gyula, Csegezi Lajos, Szabó Ödön, Gálfi Kálmán VII., Binder Albert, Osváth Gábor, Gálfalvi János VI., Móricz Ferencz IV., Móricz Márton II. o. tanulók nyertek 1—1 tallért; a vívásból Ptacsnik József és Gáspár Ferencz VII. o. tanulók 1—1 tallért.

A IV. gymn. osztály által kitüzött 1 tallért és egy szép koszorut nyerte Móricz Ferencz IV. o. tanuló.

Városi alorvos Mihály László ur által a 3-ik el. osztályban szavalásra kitüzött 1 frtos tallért, mint legjobb szavaló, nyerte Polik Oszkár 3. el. oszt. tanuló.

Jakab Elek levéltár igazgató ur, Budapestről, a „Királyföldi viszonyok ismertetése“ czimü saját művéből a jelesebb tanulók között jutalmul leendő kiosztás végett küldött 10 példányt, melyekből nyertek: Heim Vilmos, Bartók Zoltán, Ptacsnik József, Fazakas Lajos, Sinczki Ferencz VIII., Ferencz Gyula, Ürmösi Kálmán és Liebner Samu VII. o. tanulók.

A „Magyar Polgár“ szerkesztője dr. Nagy János ur a „Székelyek scytha-hún eredetűsége és az ellen vélemények“ czimü saját művéből szintén jutalom gyanánt való kiosztás végett adományozott 10 példányt, melyekből a kitünő tanulásért részesültek: Boros Sándor, Pálfi Gyula, Kanyaró Pál VI., Frankkis István, Jakab Jenő, Ajtai János V., Gálffy Gyula, Gámán Béla, Móricz György és Szegedi Árpád IV. oszt. tanulók.

Mikó Dezső ur „Adoma emlékek“ czimü művéből a jó tanulásért nyertek: Nagy Samu, Tompa János, Stark József, Bordi István és Gál József III. o. tanulók.

A néhai Gyergyai Ferencz „Magyar nyelv saját-

ságairól" irt művéből a kitünő tanulásért jutalmat nyertek: Nagy Zoltán, Rauszek Jenő, Orbán Sándor, Kappel Izidor II., Pál Miklós, Molnár Jenő I., Debreczeni Kálmán, Gámán Imre, Dali János, Rauszek Béla 4. el., Mihály László, Pál István, Horváth Kálmán 3. el. Debreczeni Béla 2. el. s Horváth Károly 1. el. oszt. tanulók. Jutalmak értéke — a könyveket nem számitva — összesen: 281 frt.

3) Segélyezés:

A szegénysorsu tanulók itánt tanusitott áldozatkészségnek és emberbaráti szeretetnek a lefolyt tanévben is meglepő szép jeleivel találkozunk. Ugyanis:

Özv. Főtisztelendő Kriza Jánosné szives adományából Füzi József III. o. szegénysorsu székely tanuló havi részletekben 2 frt 50 krjával 25 frtot élvezett.

Dr. Máthé Dénes fogorvos ur szintén 10 frtot adományozott, melyet havi részletekben Lázár János I. o. szegénysorsu székely fiu kapott.

A helybeli „Jótékony nőegylet" adott 8 frtot, mely összegből Móricz György IV. és Móricz Márton I. o, szegény tanulóknak ruházat vétetett.

A tanári kar több szegénysorsu tanulónak esetenként adott 15 frt 16 kr.

A szegénysorsu székely tanulók közül, kik szolgasággal folytatják tanulmányaikat, ez évben is 22-en részesültek élelmezésben. Ezek közt többen egész kosztot, némelyek ebédet vagy vacsorát kaptak. Ez élelmezésben felekezeti különbség nélkül részt vettek: özv. Pakei Lajosné, Ferenczi Mózesné, özv. Arkosi Lajosné, Szigethi Miklósné, Kovácsi Antalné, Ferencz Józsefné, dr. Gálffy Endréné, Ulár Pálné, Váradi Károlyné, Benczédi Gergelyné, Kovács Jánosné, Fekete Pálné, Benkő Mihályné, dr. Gyergyai Arpádné, Stark Alajosné, Nyegrucz Tivadarné, Peielle Istvánné, Vécsei Sámuelné, Csiskó Jakabné, Frankkis Jánosné és Barabás Károlyné. Fogadják az itt és a fennebb elősorolt nemesszivü adakozók, úgy a szegénysorsu tanulók, mint az igazgatóság nevében, a közmivelődés érdekében hozott áldozatukért e helyen is őszinte hálás köszönetemet.

Segélyezés értéke, az élelmezésen kivül, összesen: 58 frt 16 kr.

4) Javadalmak:

A „Zsúki László alapitvány"-ból temetési dijakból és patrociniumból kiosztatott (divisio) az egyenruhás ifjak között 95 frt 40 kr. Légációkból az illető légátusoknak volt 330 frt 70 kr. jövedelmök. A papnövendékeknek és felosztályu tanulóknak magán tanitványoktól (a kosztot is pénzértékbe számitva) volt 6355 frt jövedelmök. Különböző jövedelmi forrá-

sokból (a tanodának tett némi hivatalos szolgálatokért) kapott az ifjuság 855 frtot. Iskola-kórházi költségek czimén elengedtetett 171 frt 57 kr. Iskolai tartozás, tandij stb. czimen elengedtetett 51 szegény tanulónak 225 frt 23 kr. Köztanitók-, gazda-, könyvtárnok- és iskola szolgáknak különböző tartozás czimen, mint jutalom, elengedtetett 84 frt 25 kr.

Javadalmak értéke összesen: **8117** frt **15** kr.

Ha összegezzük a fennebb elősorolt: ösztöndijakat, jutalmakat, segélyczést és javadalmakat — ide nem értve a 22 szegénysorsu tanuló élelmezését — melyekben a tanuló ifjuság a lefolyt tanévben élvezett, azoknak összes értéke teszen: **9819** frt és **41** krt o. é.

E gazdag jövedelmi forrás arra mutat, hogy főtanodánkban a szegénysorsu, szorgalmas és jómagaviseletü tanulóknak — kik különben, meglehet, nyom nélkül tünnének el a világ zajában — a müvelődhetésre és az önerejökön való kiképzésre igen kedvező alkalom van nyilva. Másfelől a tanuló ifjuság segélyezésére és a jelesebbek jutalmazására befolyt tekintélyes összeg arról is nyilván tanuskodik, hogy főtanodánk a közmüvelődés érdekében nemes missiot gyakorol, s méltán foglal el első helyet a humanus intézetek sorában.

XI. Tanszerek.

1) A főtanoda könyvtára, melyet nemcsak a tanárok és tanulók, hanem más érdekeltek is használnak, gyarapodott vétel útján 13 drbbal, ajándékozás utján 242 drbbal. Ebből dr. Brassai Sámuel egyetemi tanár ur ajándékozott 180 drbot, dr. Bartók István tanár ur 1 drbot, Foith Károly ur 1 drbot, Ürmösi Gyula ur 23 drbot, a kolozsvári tud. egyetemi kör 1 drbot, a magyar tud. akademiától jött 36 drb. Ezeket hozzáadva a mult évi 22,788 drbhoz, a könyvtár áll jelenleg 23,043 drb könyvből.

Ezen kivül a „Farkas Sándor alap“-ból jár a tanári kar részére 8 különböző tudományos és szakfolyóirat. Angolhoni hitrokonaink küldötték az „Inquirer“ czimü heti lapot; amerikai hitrokonaink az „Unitarian Review and Religious Magazine“ tudományos havi folyóiratot. Kovács János ig. tanár ajándékozta a „Christian Register“, az „Unitarian Herald“ és „Renaissance“ czimü heti lapokat.

2) A természet- és vegytani szertárban gazdag gyüjtemény van, mivel azonban jelenleg ujabb leltározás alatt áll, részletes közleményt a jövő évi iskolai értesitőben fogunk adni róla.

3) Természetrajzi gyüjtemény (ide nem értve a pillangó-, bogár- és növénygyüjteményt) van 103 drb. Ezek között megemlitem különösen Comte Achille nagybecsü müvét

„Planches murales d'histoire naturalle I. Zoologie". Az 52 tábla értéke a felhuzással 234 frt 60 kr.

4) Térkép a földrajz és történelem tanitásához van 25 drb. s különböző földgömbök.

5) Számtani és mértani eszközökből szintén szép gyüjtemény van.

6) Különböző rajz- és irásminták: 506 drb.

7) Van hangjegygyüjtemény a müének- és orgonatanitáshoz.

XII. A főtanoda kórháza.

A főtanoda kórházában, melyet Kelemen Béniámin áldozatkész hitrokonunk 1873-ban alapított, a rendes orvos jelentése szerint, gyógykezeltetett 29 beteg, (28 unitárius, 1 r. kath.) kik mind vidékiek és pedig következő betegségekkel:

a) Agylob — — — — —	1.
b) Toroklob (egyszerü) — —	3.
c) Hörghurut = tüdőhurut —	4.
d) Tüdőlob — — — — —	1.
e) Bélhurut — — — — —	6.
f) Gyomorhurut — — — —	1.
g) Váltóláz — — — — —	7.
h) Hagymáz (tiphus) — — —	1.
i) Térdizületi lob — — —	1.
j) Heveny szárfekély — — —	1.
k) Idült szárfekély — — —	1.
l) Szinlelés — — — — —	2.

Ezek közül meggyógyult 27, meghalt 2. Az egyik Siménfalvi Árpád II. éves papnövendék, ki a mult tanévben is annyira szenvedett tüdőgümő betegségben, hogy hét heti kezelés után haza bocsáttatott, hol egészsége annyira helyre is állott, hogy szeptember elején mint virágzó kinézésü ifju jelent meg, de fájdalom! jobbulléte csak 1880. január elejéig tartott, midőn agylobot kapva, pár heti gondos ápolás daczára, jan. 25-én jobblétre szenderült. A másik haláleset Bota József III. gymn. oszt. tanulót érte, ki 9 napig tartó sulyos hagymázos baj következtében márczius 11-én hunyt el.

A kórházra tett összes kiadás 252 frt 65 kr, mely összegből csak 20 frt és 13 krt fizettek vissza a gyógykezelt betegek, a többit az E. K. Tanács, mint szegénysorsu tanulóknak elengedte.

A kórház r. orvosa dr. Gálffy Endre, honvéd törzsorvos, ki lelkiismeretes buzgósággal látogatta és gyógyitotta a betegeket; továbbá dr. Bartók István és dr. Gyergyai Árpád póttanárok szintén készséggel és odaadással vettek részt a főtanodában levő fenjáró betegek gyógykezelésében. Özv. Főtisztelendő Kriza Jánosné pedig, mint az igazgatóság által kine-

vezett felügyelőnő, sokszor meglátogatta a betegeket s hol szóval, hol pedig tettel befolyt betegségeik enyhitésére. Betegápoló Barabás Károly és neje szintén buzgósággal és nemes bánásmóddal teljesitették kötelességeiket. Fogadják az illetők e helyen is a beteg tanulók iránt tanusitott buzgalmukért az igazgatóság hálás köszönetét.

A kórházfelügyelőséget az E. K. Tanács megbizásából Kovács János igazgató vitte.

Kelemen Beniámin ur ez évben is ajándékozott egy szekér fát. Bartalis József ur egy párnát és egy darab viasszas vásznat. Fogadják szives köszönetünket.

XIII. Ifjusági egyletek és alapok.

1. A papnövendékek „Olvasó és önképző egylete“, melynek védnöke Péterfi Dénes tanár ur, tartott összesen 18 gyülést. A gyülések tárgyát szavalatok, vitatkozások, felolvasások s egyéb egyleti ügyek elintézései képezték. Irodalmi pályázat kettő volt kitüzve, u. m. egy husvéti egyh. beszéd és egy ifju felett mondandó könyörgés készitése. Mindkettőre csak 1—1 pályamü adatott be, de mivel ezek is a kitüzött határidő után érkeztek s absolut becsesel egyik sem birt, a jutalom nem adatott ki. Vitális Elek III. éves papnövendék több izben tartott felolvasást. Az egylet kebli lapja „Egyházi lap“ ez évben is szerkesztetett s megjelent összesen 20 szám. melyeknek tartalmát részint eredeti egyházi és bölcsészeti dolgozatok, részint angol és német müvek forditásai tették.

Az egyletnek a következő folyóiratok és lapok jártak: „Keresztény Magvető“, „Prot. egyh. és isk. Figyelő“, „Néptanitók lapja“, „Prot. egyh. és isk. lap“, „Család és iskola“ és „Gyakorlati lelkésztár“. A „Ker. Magv.“ és „Néptanitók Lapja“ az illető szerkesztőktől ajándékba küldetett. Kovács János ig. tanár ajándékozta az „Unitarian Review and Religious Magazine“ czimü folyóiratnak, valamint a „Christian Life“ czimü heti lapnak egy-egy évi folyamait.

Az egylet könyvtára vétel utján gyarapodott 3 művel s Ferencz József püspök ur ajándékozta a „Székely-Keresztur tartott zsinati gyülésen mondott beszédeket“. A könyvtár áll jelenleg 627 drb. könyvből. Az egylet évi bevétele 135 frt és 11 kr. volt; a kiadás 19 frt és 20 kr. E szerint a jelenlegi pénz vagyon 115 frt és 91 kr., mely összeg a takarékpénztárban van elhelyezve.

2. Az „ifjusági olv. önk. egylet“ tartott az év folytán 31 gyülést, melyeknek feladata az önképzés és az egylet ügyeinek vezetése volt. Az évi bevétel 429 frt 36 krt tett; a kiadás 288 frtot és 3 krt.; pénztári maradék 141 frt 33 kr., mely a takarék-pénztárban van elhelyezve.

Az egylet ez évben is több jelét adta életképességének

s tagjai komoly törekvésének. Gyöléseiben több rendbeli felolvasások voltak. Szavalati versenyt is több ízben rendeztek, s mint legjobb szavalók 2—2 drb. 1 frtos tallért nyertek: Székely Mózes és Sinczki Ferencz VIII. oszt. tanulók.

Irodalmi pályázat volt 10, s prózai müvekkel jutalmat nyertek: Péterfi Lajos VIII., Deák Lajos VII. és Györfi József VI. oszt. tanulók; kötött művekkel: Péterfi Lajos és Györfi József.

A Lendvai-Latzkócziné alapitványból jutalmat nyertek: Történelmi tanulmánnyal Fazakas Lajos VIII. oszt. tanuló 4 drb tallért; nevelés tani értekezéssel Kanyaró Ferencz III. papnövendék 4 drb tallért; társadalmi tanulmánnyal Péterfi Lajos VIII. 4 drb tallért; aesthetikai tanulmánnyal Péterfi Lajos VIII. és Györfi József VI. o. t. 3—3 drb tallért; német forditással Mádai Arpád VI. 2 drb. tallért.

Isk. felügyelő gondnok Kőváry László ur egy társadalmi tanulmányra adott 3 drb tallért, melyet elnyert Fazakas Lajos VIII. o. tanuló.

Az egylet „Remény“ czimü lapjából megjelent 21 szám.

Az egylet könyvtára, mely ez évben is vétel és ajándékozás utján tetemesen gyarapodott, áll 2,254 kötetből (1831 darabban).

Incze Mihály ur — mint rendesen — ugy ez évben is adott 20 frtot, melyből több jeles könyv szereztetett meg. Ferencz József püspök ur a „Székely-Kereszturon tartott zsinati gyülésen mondott beszédeket“ ajándékozta; Jakab Elek levéltárigazgató ur „Dávid Ferencz emléke“ czimü müvét; Buzogány Áron miniszteri titkár ur a „Székely müvelődési egylet évkönyvét“; dr. Nagy János ur a „Székelyek scytha-hun eredetüsége és az ellenvélemények“ czimü müvét; Ürmösi Gyula ur pedig ajándékozott 24 drb értékes könyvet.

Az egylet saját költségén járatott 3 szépirodalmi, 2 politikai és 1 humorisztikus lapot. A „Maros Vidék“ czimü lapot az illető szerkesztő ingyen küldötte, az „Erdélyi Gazdát“ pedig Szenkovics Márton ur ajándékozta.

Az egylet 1879. nov. 10-én a „Dávid Ferencz emlékezetére“ kegyeletes ünnepélyt rendezett, valamint az 1848. márczius 15-kének emlékét is megünnepelte alkalmi ima-, beszéd- és szavalatokkal. A szokásos zárünnepélyét jun. 20-án az Apollókör és Dalkör közreműködésével szép számu közönség előtt tartotta meg. Ez igen jól sikerült ünnepélyen De Gerando Attila iró is jelen volt dr. Brassai Sámuel egyetemi és Sámi László ev. ref. főtanodai tanár urak kiséretében. Az alapszabályok értelmében ez egyletnek minden papnövendék és felosztályu ifju köteles tagja lenni. Az egylet védnöke Péterfi Dénes tanár ur volt.

3. Az alosztályuak (III—V,) „olvasó egylete“

is szép könyvtárral rendelkezik, melyet az évi tagsági dijakból korukhoz és értelmi fejlettségökhez illő művekkel gyarapitanak s szavalati versenyeket rendeznek egy köztanitó vezetése alatt. Járatták a „Hasznos mulattató“ folyóiratot. Az egylet védnöke Ulár Pál tanár ur.

4. A „Kölcsönző-egylet“. Alapitója Lendvai-Latzkócziné derék müvésznő. Állandó alapja 200 frt, melyből a tanulók csekély kamatra 2—2 frt kölcsönt vehetnek ki. Az igy begyült kamatokat pályadijak kitüzésére fordiják. Az egylet vagyona, mely a takarék-pénztárban van elhelyezve, jelenleg 215 forint 57 kr.

5. Az „Apollókör“. Czélja és feladata az ifjuság között a zene-ismeretek terjesztése és fejlesztése. A rendszeres zenetanitás és zenetanulás ápolása és fentartása, különös tekintettel az egyházi zenére. Zenészeti eszközök beszerzése s azoknak, mint a főtanoda és az „Apollókör“ elidegenithetlen vagyonának megőrzése és gondozása. Alaptőkéje 573 frt 47 kr., mely a takarék-pénztárban van elhelyezve. Volt ez évben 10 működő tagja, kiket Oberti B. János, zene-conservatoriumi igazgató ur hetenként 2 órán minden dij nélkül nagy buzgalommal tanitott. Az ifjuság által rendezett ünnepélyeken a kör tagjai sikerrel működtek. Az „Apollókör“ védnöke Barabás Ábel isk. főnök.

6. A főtanodai „Dalkör“. Czélja: az ifjuságnak müénekben való gyakorlása. Tagja lehet minden olyan felosztályu ifju, ki erre képességgel bir. Összes pénzvagyona 29 frt 16 kr., mely a takarék-pénztárban van elhelyezve. Ez évben szereztetett egy szép hegedü s több füzet hangjegy. A „Dalkör“ ez év folytán is többször sikeresen működött, különösen a templomban isteni tiszteletek alkalmával s a már emlitett ünnepélyeken. A „Dalkör“ vezetője Boér Gergely állami fiképezdei zenetanár ur, ki egész odaadással igyekezett az ifjuságban a szép ének iránti kedvet s érzéket éleszteni s ápolni. Védnöke Benczédi Gergely tanár ur.

7. A „Remény-alap“. Ez az „ifj. olv. önk. egylet“ tulajdona, mely az elárusitott „Remény“ czimü zsebkönyvből gyült be. Czélja: jelesebb dolgozatokból új zsebkönyvet kiadni. Jelenleg van 233 frt 26 kr. vagyona, mely a takarék-pénztárban kezeltetik.

8. A „jóltevők arczképezésére gyüjtött alap“. Czélja: a jóltevők arczképeinek koronként leendő lefestetése a főtanoda nagy termében leendő elhelyezés végett. Ez alap tesz jelenleg 152 frt 90 krt. Ez szintén a takarék-pénztárban kezeltetik.

XIV. Adatok az 1879—80 ik tanév történetéhez.

A lefolyt tanév kezdödött 1879. szeptember 1-én. Szeptember 4-ig a beiratások, felvételi-, pót- és javitó vizsgálatok

történtek s az órarend állittatott meg. A főtanoda ünnepélyes megnyitása isk. felügyelő gondnok Kőváry László ur s a tanári kar jelenlétében szeptember 4-én d. e. 10 órakor volt, mely alkalommal a felügyelő gondnok ur az ifjusághoz beszédet intézett s a következő két évre ujból megválasztott igazgatót beiktatta, a ki szintén buzditó beszédet tartott. Jelen volt ez ünnepélyes megnyitáson Chalmers András cambridgei lelkész hitrokonunk is, ki azt később az „Unitarian Herald“ czimü heti lapban igen érdekesen irta le. A rendes előadások szeptember 5-én, d. e. 8 órakor kezdődtek el.

Főtanodánknál az igazgatói hivatal két évi tartama lejárván, a Székely-Kereszturon tartott Zsinati Főtanácson ujból megválasztatott két évre igazgatónak Kovács János.

Hajós Béla a „Richmond Anna“ tanári állomásról lemondván, helyébe Derzsi Károly tordai középtanodai tanár választatott meg, a ki azonban közbejött akadályok miatt nem foglalhatván el uj tanszékét, az E. K. Tanács Derzsi K. kérését tekintetbe véve, az E. Főtanács jóváhagyása reményében a tordai középtanodához megválasztott Boros Györgyöt alkalmazta egy évig ideiglenesen. Boros Gy. a néhai Simén Domokos tantárgyait adta elő; a Hajós Béla tantárgyait pedig póttanárok tanitották.

A lefolyt tanévben életbe léptettük a „Tudósitó“ könyveket, a melyek által a tanulók magaviselete és előmeneteléről a szülők vagy helyetteseik egy évben háromszor értesittetnek. A tapasztalat azt mutatja. hogy ez intézkedés nagyon czélszerü és üdvös a tanulókra nézve.

Az osztályfőnökség s az osztálykönyvek használata is ez évben állittatott fel.

Az iskolai törvényeket átvizsgálta az igazgatóság s a szükséges módositásokkal béterjesztette az E. K. Tanácshoz elfogadás és ujból leendő kinyomatás végett. A német nyelv tanitása, mely eddig különböző kezekben volt, az I—VIII. gymn. osztályokban két szaktanitóra bizatott.

Az E. K. Tanács intézkedése folytán, a III. éves papnövendékek a vallás és közoktatási minister ur ő nagyméltósága engedélyével a kolozsmonostori m. kir. gazdasági tanintézetben a gazdaságtant ingyen hallgatták.

A tanuló ifjuság magaviselete erkölcsi tekintetben és a fegyelmet illetőleg kielégitőnek mondható. Csak egy esetben kellett szigorubb büntetést alkalmazni. A mikor is egy VII. oszt. tanuló tanácslólag (consilium abeundi elutasittatott: egy I. éves papnövendék pedig erkölcsi kötelezvény adásra itéltetett. A többi büntetés nemek inkább egyes mulasztásokért történtek s jóval kevesebbek voltak mint a megelőző években.

Az egészségi állapot egészben véve sokkal kedvezőbb volt, mint a mult tanévben. Főtanodánknak négy növendéke esett a

halál áldozatául, u. m. a kórházi tudósitásban már emlitett Siménfalvi Árpád, Bota József; továbbá Florer József 1. el. oszt. r. kath. vallásu tanuló, ki Kolozsvárt a szülői háznál hunyt el roncsoló toroklobban 1879. okt. 10-én és Csipkés Albert VII. gymn. oszt. unit. vall. tanuló, ki szintén a szülői háznál Tordán halt meg 1880. május 29-én rövid ideig tartó betegség után. Nyugodjanak csendesen az élet szinteréről oly korán elszólitott kedves ifjak! A gyászoló szülők, rokonok s barátok megsebbzett sziveire pedig az egek ura küldjön vigasztalást fájdalmas veszteségökben.

Az ifjuság az igazgatóság engedélyével f. évi május 26-án a „Lövölde“ helyiségében a két egylet könyvtára s a kórházalap javára szépen sikerült májálist rendezett, melynek tiszta jövedelme volt: 274 frt 39 kr. Ebből a kórház részére jutott 93 frt 46 kr.; a papnövendékek könyvtárának 90 frt 46 kr. s az ifj. olvasó önképző egylet könyvtárának 90 frt 47 kr.

A lefolyt tanévben a sok javitáson kivül a 27-ik számu lakószoba ujból padoztatott. A 35-ik sz. tanterem pedig teljesen felszereltetett.

Különböző intézetektől jött 43 drb. „Értesitő“ az 1878—79-ik tanévről.

Az országos m. kir. statistikai hivatal ez évben is ajándékképpen megküldötte összes kiadványait. A „Franklin társulat“; továbbá: Aigner Lajos, Lampel Robert, Lutsch József, Steiner Zsigmond, Maurer Adolf, Tettei Nándor és társa, Hoffmann és Molnár könyvárusok több tankönyvet küldöttek meg mutatványul, melyek a tanári kar könyvtárába helyeztettek el.

Adler Albert VIII. oszt. tanuló a természettani szertár számára ajándékozott egy távcsőt.

A lefolyt tanévben Kőváry László buzgó felügyelő gondnok ur elnöklete alatt tartatott összesen 31 igazgatósági ülés, melyeken a folyó ügyek elintézésén kivül az összhangzatos tanitás, az ifjuság közti jó szellem és fegyelem fentartása érdekében is gyakran tanácskoztunk.

Ezeken kivül Tanügyi értekezleteket is tartottunk. Ferencz József püspök ur elnöklete alatt szintén többször volt értekezlet a papnövelde tanárai jelenlétében, a hol a papnövendékek előmenetele s a tanterv összhangzatos kivitele felett folyt a tanácskozás. Az igazgató a segédtanárok és köztanitókkal is tartott ilyen értekezleteket az alosztályuakra vonatkozólag.

B) TORDAI KÖZÉPTANODA.

I. a) Iskolai igazgatóság.

Elnökök: Felügyelő gondnokok: Szigethi Sándor, polgármester.
Veress Dénes, alispán.
Előadó és jegyző: Pálfi Károly, igazgató.
Tagjai: Albert János, Májai István és Derzsi Károly.

b) A polg. iskola gondnoksága.

Az intézet létrejötte kölcsönös szerződésen alapulván, a többi ilynemü intézettől némileg eltérő saját szervezettel bir.

A gondnokság létszámát a szerződés állapitja meg, melynek értelmében az 6-nál több nem lehet.

A gondnokság ez idei névsora:

1) Moldován Gergely, kir. tanfelügyelő, mint a kormány képviselője, elnök.
2) Veress Károly, mint Torda városának kiküldötte.
3) Szentpáli Ignácz, mint Torda-Aranyosmegye kiküldötte.
4) Szigethi Sándor } az unitárius középtanoda főgondnokai, mint
5) Veress Dénes } az unit. egyh. kiküldöttei.
6) Pálfi Károly, igazgató, a gondnokság jegyzője.

Megjegyzés.

Az 1878-ik évben az unitáriusok E. Főtanácsa és a vallás és közokt. ügyi m. k. ministerium között kötött 20,046. sz. szerződés értelmében a tordai unitárius középtanoda állami polg. iskolává alakittatott át, oly módon, hogy az első évben az I. és II-ik osztályok alakultak át, minden következő évben pedig egy-egy osztály alakitandó polg. iskolává. Az átalakitás azzal a kikötéssel történt meg, hogy a klassikus nyelveket az egyház a gymnasiális tantervnek megfelelőleg adathassa elé, ha az tán a polg. isk. tanterv rovására történik is.

Az igazgató tanitót az egyház ajánlatára — az állam nevezi ki, a ki az egyház által rábizottakról is számadással tartozik. Az iskolai gondnokság létszámát szintén a szerződés ál-

lapitja meg, mely 6 tagnál többre nem terjedhet. E létszámban van az egyház által a tórdai iskolánk mellé kinevezett két felügyelő gondnok, a város egy kiküldötte, a megye egy kiküldötte, a tanfelügyelő, mint az állam képviselője, a ki a gondnokság elnöke, és az igazgató, a ki a gondnokság jegyzője is.

A szerződés 20 évig tart, mely idő alatt az épület conserválásáról az állam gondoskodik, s ezenkivül évenként 1000 forintot fizet az egyház központárába az egyház által nyujtott kedvezményekért.

A jelenleg alkalmazásban levő gymnasialis tanárok közül kettőt, kiket az egyház ajánl — a polg. iskola mellé alkalmazza és fizetésüket fedezi.

Jelen iskolai évben már az I, II, III. középosztályok voltak polg. iskolává átalakitva.

II. Tanári és tanitói személyzet s az általuk előadott tantárgyak.

Sorszám	Tanár v. tanító neve	Kinevezetés ideje	Tantárgyak, melyeket előadott	Osztályok melyekben előadott	Órái száma hetenként	Órái száma összesen	Észrevételek
1	**Albert János**, unitárius lelkész és r. tanár.	1850	Magy. nyelv.	V.	3	10	
			„ „	IV.	3		
			Latinnyelvtan	V.	3		
			Erkölcstan .	V.	1		
			„	IV.			
2	**Májai István**, r. tanár.	1857	Németnyelv.	V.	3	18	
			„	IV.	4		
			„	III.	3		
			„	II.	3		
			„	I.	3		
			Történelem .	IV.	2		
3	**Pálfi Károly**, r. tanár.	1872	Számtan . .	IV.	4	10	Igazgató és természetrajzi szertár őr.
			Termész. rajz	V.	2		
			„	IV.	2		
			„	III.	2		
4	**Derzsi Károly**, r. tanár.	1874	Latin nyelv.	IV.	4	20	A középt. pénztárnoka és könyvtárnok.
			„	III.	4		
			Görögnyelv .	V.	5		
			„	IV.	5		
			Régiségtan .	V.	2		
5	**Bartók Endre**, középt. tanító.	1873	Latin nyelv.	II.	4	14	Iskolafőnök s az ifjusági könyvtár főőre, a 3. 4. el. o. főnöke.
			„	I.	4		
			Németnyelv.	IV.	2		
			Számtan . .	IV.	4		
			„	III.	4		

Sorszám	Tanár vagy tanító neve	Kinevezetési ideje	Tantárgyak, melyeket előadott	Osztalyok melyekben előadott	Órái száma heten-ként	Órái száma összesen	Észrevételek
6	**Nagy Béla**, okl. polg. isk. tanitó.	1878	Magyar nyelv	III.	3	21	Az I-ső polg. oszt. főnöke, a tanitói értekezletek jegyzője és földrajzi szertár őre.
			„	II.	3		
			„	I.	3		
			Pöldrajz .	III.	2		
			„	II.	2		
			„	I.	2		
			Történelem .	III.	2		
			„	II.	2		
			„	I.	2		
7	**Soltész Arnold**, okl. polg. isk. tanitó.	1878	Mértan . .	IV.	3	20	A II. polg. oszt. főnöke, a mértan. és szabadkézi rajz szertár őre.
			Mértan és m. rajz	III.	3		
			„	II.	4		
			„	I.	4		
			Rajz . . .	V. IV.	2		
			„ . . .				
			Szépirás . .	III.	2		
			„ . .	II.	1		
			„ . .	I.	1		
8	**Magyari Mihaly**, polg. isk. tanitó, r. tanár	1879	Számtan . .	III.	3	18	A III. polg. oszt. főnöke, a természettani szertár őre.
			„	II.	4		
			„	I.	4		
			Természettan	III.	3		
			„ rajz	II.	2		
			„	I.	2		
9	**Heltman Lajos**, luth. lelkész, r. tanitó.	1878	Műének . .	V. IV.	2	8	
			„				
			„	III.	2		
			„	II.	2		
			„	I.	2		
10	**Iszlai Márton**, középt. tanitó.	1873	Magyar nyelv	IV. III.	3	21	Az 1-ső és 2-ik el. oszt. főnöke. A tornát Magyari Mihály polg. isk. tanitó helyett a gondnokság jóváhagyásával tanitotta.
			„ „				
			Vallástan .	II. I.	2		
			„ .				
			Magy. ny. olv.	II. I.	4		
			„				
			Termész. rajz	II. I.	3		
			„				
			Számtan . .	II. I.	4		
			„ . .				
			Torna . .	V. IV.	2		
			„ . .				
			„ . .	III. II. I.	2		
			„ . .				
			„ . .				
			Vallásos ének	IV. V.	1		
			„ „				
11	**Raffaj Zsigmond**, középt. tanitó.	1880	Vallástan .	IV.	2	14	
			„	III.	3		
			Termész. rajz	IV. III.	3		
			„ „				
			Földrajz . .	IV.	3		
			„ . .	III.	3		

III. Tanterv.

A tanterv a gymnasialis V. IV. és az elemi osztályokban ugyanaz, a mi a kolozsvári főtanodában a megfelelő osztályokban. A polgári iskola (I. II. III.) tantervét, minthogy némileg eltér a középtanoda tantervétől szükségesnek tartjuk közölni.

Hit- és erkölcstan.

Mindenik osztályban hetenkint egy órán.

Ezen tárgy osztályonként való felosztásának és terjedelmének meghatározása a felekezeti hatóságok jogköréhez tartozik.

Történelem.

I. osztály, hetenkint 2 órán.

A magyarok története: az Árpádház kihaltáig. Kézikönyv: Ribáry Ferencz „Magyarország története a középtanodák alsóbb osztályai számára."

II. osztály, hetenkint 2 órán.

A magyarok története: a vegyes házbeli királyok korszaka. Kézikönyv a fennebbi.

III. osztály, hetenkint 2 órán.

A magyarok története: a Hunyadiak korától (I. Ulászlótól) I. Ferencz József királyunk trónraléptéig. Kk. a fennebbi.

Befejeztetvén hazai történelmünk egész tananyaga, lerajzoltatott ez osztály növendékeivel a magyar uralkodók származási fája.

Magyar nyelv és irodalom.

I. osztály, hetenkint 3 órán.

a) Egyszerü mondat, mondatrészek, fő- és mellékmondat megkülönböztetése, az ige, a névszó mint állitmány, mint alany és tárgy, a tárgyas igeragozás, a névszó mint határozó, a névszó mint jelző. Szó-képzés.

Kézikönyv: Simonyi Zsigmond magyar nyelvtana.

b) Elbeszélő prózai és költői olvasmányok. Értelmes és kellően hangsulyozott olvasás; az olvasmányok tartalmának megmagyarázása s szabadon való elbeszélése. Könyv nélkül tanult versek szavalása.

Kézikönyv: „Magyar olvasókönyv a köz. isk. I. II. osztályai számára" Bodnár és Irányi.

Hetenkint két irásbeli házi dolgozat.

II. osztály, hetenkint 3 órán.

a) Az összetett mondatok: mellé- és alárendelt mondatok viszonya, ismertetése. Mód- és időtan. A szókötés (a határozók részletes tana). Synonymák egybeállitása és magyarázata.

Kézikönyv a fennebbi.

b) Olvasmányok és azoknak feldolgozása mint az I. osztályban. Könyv nélkül tanult versek szavalása. K. k. a fennebbi.

Hetenkint két irásbeli házi dolgozat.

III. osztály, hetenkint 3 órán.

a) A magyar nyelvtan rendszeres áttekintése: hangtan, szótan, mondattan. Kézikönyv, Simonyi Zs. „Magyar nyelvtana felsőbb osztályoknak."

b) Költői olvasmányul: Toldi és Toldi estéje. Az olvasmány tartalma megértetésén kivül a költői stilus sajátosságainak magyarázata.

Hetenkint egy irásbeli dolgozat a nyelvtan köréből; két hetenkint egy fogalmazvány. Tárgyismétlésül a következők voltak: Korona és kard. A rejtett kincs. Ó és uj divat. A denevér. A vak és sánta. Hátra van még a fekete leves. A búzakalászok. — Átalakittattak a következő költemények: A szél és nap. Igazság és Hamisság (Gyulai Páltól). A tintás üveg. Téli világ. István öcsémhez. (Petőfitől.) A gazdag. Árokháti Lőrincz (Tompától.)

Német nyelv.

I. osztály, h. 3 órán. Egyszerü mondatok. Az alany és állitmány. Az igék jelen ideje. Személyes névmások és főnévhelyettesek ejtegetése. Kiható és visszatérős igék. A főnevek ejtegetése. Az előljárók használata. Szótanulás. Versszavalás. Irásbeli dolgozatok. Kézikönyv: Brassai Sámuel Okszerü vezér I. kötet. Olvasókönyv: Obert Ferencz.

II. osztály, h. 3 órán. Az előljárók ismétlése. Az igék jelentő módja. A gyenge, erős és rendhagyó igék megkülönböztetése. Az idő-nem és mód segéd igéinek megismerése és gyakorlása. Az igehatározók. A szenvedő igék jelen ideje. Kérdő szók és kérdő mondatok. Versszavalás. Irásbeli dolgozatok. K. k. a fennebbi. Olvasókönyv: Felsman. I. kötet.

III. Osztály, h. 3 órán. A melléknevek ejtegetése. Mutató névmások. Határozó szócskák. Számnevek. Birtokos genitivus jelzők. Birtokos névmások. Versszavalás. Irásbeli dolgozatok. K. k. Brassai S. okszerü vezér II. kötet. Olvasókönyv: Felsman I. kötet.

Földrajz.

I. osztály hetenkint 2 órán.

A magyar-osztrák monarchia földrajza, különösen Magyarország földrajza. Kézikönyv Buzogány Áron „A föld egyes népeinek s országainak ismertetése."

II. osztály, hetenkint 2 órán.

Európa bővebb és Ázsia összébb vont ismertetése. Kézikönyv a fönnebbi. A hegy- és vizrajzot összeállitott jegyzetből tanulták.

III. osztály, hetenkint 2 órán.

Ázsia, Áfrika, Amérika és Ausztrália ismertetése. Kézikönyv a fönnebbi. A hegy- és vizrajzot szintén összeállitott jegyzetből tanulták.

*

A csillagászati földrajz elemeinek áttekintése után elkészitették a növendékek ez évben Ázsia és Áfrika térképét.

Természetrajz.

I. osztály, hetenkint 2 órán.

Az első félévben az állattanból a gerinczes állatok ismertetése.

A második félévben a növénytanból élő példányok szemlélése és azoknak tüzetes leirása. K. k. Kriesch János, „A természetrajz elemei.

II. osztály, hetenkint 2 órán.

Az első félévben az állattanból ugyanazon szempontból folytatva az állatok ismertetése.

A második félévben a növénytanból a növény és részeinek tüzetes leirása és élő példányok szemlélése. K. k. a fennebbi. Szemléltetésre a természetes példányok mellett a dr. Schubert-féle természetrajzi táblák használtattak mindkét osztályban.

A növénytanból a növendékek a vidékről gyüjteményeket állitottak össze.

III. osztály, hetenként 2 órán. Az állati és növényi organismus taglalása. Belső és külső szervek ismertetése, azoknak működése. Az osztályozások főbb alapvonalai. K. k. Kriesch J. Állattan.

A növénytant jegyzetek után tanulták.

Szemléltetésre az állati organismust illetőleg papir- és gyps-minták használtattak; a növényi organismust élő példányokon szemlélték.

A növénytanból 80—100 darabból álló gyüjteményt állitottak össze.

Természettan.

III. osztály, 3 óra hetenként.

A testek általános vagy közös túlajdonságai. A testek eltérő tulajdonságai. — A viz, mint legfontosabb folyadék. — A légnemü testekről. — A szilárd testek egyensulya. Egyszerü erőmüvek. Hangtan. — A melegség és annak hatásai. — Delejesség. — Vilanyosság. — Érintkezési vilanyosság. — A vilanyosság legnevezetesebb tüneményei. Az egyes tünemények kisérletek és észlelés által magyarázva. — K. k. Schubert Károly „A természettan alap-elemei.“

Számtan.

I. osztály, hetenként 4 órán.

A méterrendszer ismertetése. — A mértékek szétbontása és összevonása. A tizedes pont használata. A 4 alapmüvelet nevezett és nem nevezett egész számokkal. A számok osztathatósága. A közös osztó és közös többes ismertetése. A 4 alap-

művelet közönséges és tizedes törtekkel. A közönséges törtnek átváltoztatása tizedes törtté és megforditva. K. k. dr. Császár Károly számtana a középoskolák alsó osztályai számára I kötet.

II. osztály hetenként 4 órán.

Előnyös számvetés lényege. Előnyök a sokszorozásnál. Röviditett sokszorozás és osztás, Az egyszerü hármas szabály hoz tartozó feladatok feloldása következtetésekkel. A százalék számitás, száztól-százra, és százból példákkal ismertetve. A százalékszámitás gyakorlati alkalmazása. Arányok és aránylatok és ezeknek gyakorlati alkalmazása. K. k. a föntebbi II. kötet.

III. osztály, hetenként 3 órán.

Az olasz gyakorlas ismertetése. Az összetett hármas szabály lényege és az ide tartozó föladatok megfejtése. Kamatszámitások a kettős tétel és aránylatok alkalmazásával. A közép határidő számitás. Az egyszerü és összetett arányos osztás. Elegyités számolás. A láncszabály. Váltó leszámitolás s az e körül előforduló számvetések. Az állam- és értékpapirok ismertetése. K. k. a föntebbi III kötet.

Mértan és mértani rajz.

I. osztály, hetenkint 4 óra.

a) Síkalaktan, gyakorlati és rajzi mérések alapján. A hosszmérték és szögmérő ismertetése és alkalmazása. A négy alapmüvelet hosszakra és szögekre alkalmazva. Merőleges és vizszintes vonalok rajzolása. Az egybevágóság, hasonlóság és symmetria rajzi úton való megmagyarázása. A területmérték ismertetése.

Síkábrák területeinek kiszámitása.

b) Egyszerü mértani diszitmények szabadkézzel való rajzolása. — K. k. „Szemléleti mértan.“ Krisz Ferencz I. rész.

II. osztály, hetenkint 4 óra.

a) Téralaktan. A vonalok és síkok térbeli és viszonylagos helyzete. Szögletek és egyszerübb síklapú és görbe lapú testek ismertetése, lapjaik, csúcsaik és éleik összeszámlálása s különböző helyzetüknek leirása a tájékozó fogalmak segitségével. A kristálytan kiválóbb alakjainak mint mértani alakoknak ismertetése. Testek összehasonlitása nagyságra és alakra nézve, testek symmetriája, köbtartalmuk kiszámitása.

b) Egyenes, görbe és vegyes vonalú mértani díszitmények szabadkézzel való rajzolása. K. k. „Geometriai alaktan.“ Dr. Császár Károly II. szakasz.

III. osztály, hetenkint 3 órán.

A II. osztály tananyaga ugyanazon kézikönyv alapján.

A két osztály egyszerre kezdette e tárgyat tanulni.

Művészeti tárgyak.

a) Rajzolás.

III. osztály, hetenkint 2 órán. Egyenes, görbe és vegyes vonalu mértani diszitmények rajzolása árnyékolással és festéssel.

b) Szépirás.

I. II. osztály, hetenkint 1—1 órán. Uteny szerént tanulták az ugynevezett angol irást, továbbá német irást. A II. osztály ezenkivül a franczia „Ronde“ irást is gyakorolta.

c) Ének.

I. II. III. osztály, hetenként 2 órán, együtt.

Hangközi gyakorlatok. Két és három szólamu dalok gyermekkarra.

e) Testgyakorlat.

I. II. III. osztály, hetenként 2 órán, együtt.

Rendgyakorlatok, a sorok mozgása, sorkanyarodások. A szabadgyakorlatok különféle nemei. Az ugrás különféle nemei. Függési és támaszkodási gyakorlatok.

Rendkivüli tárgyak.

a) Latin nyelv.

I. osztályban heti 4 órán.

Az öt névragozást; a rendes, rendetlen és idegen eredetü latin nevek ismertetését; a számneveket, mellékneveket, azok ragozását különböző változataival, továbbá a különböző névmásokat és „sum“ segédige ragozását. Ezek mellett fordittatott az 1—45 gyakorlat magyarból latinra és latinból magyarra.

Kézikönáv Schultz Ferdinánd kisebb latinnyelvtana dr. Kiss Lajos forditásában.

II. osztályban, heti 4 órán.

A rendes-, segéd- és hiányos igék használatát; a kötszók előljárók és igehatározók ismertetését, ezek fokozási szabályát Ezekkel kapcsolatban fordittatott a 45—117 gyakorlat latinból magyarra és magyarból latinra. — K. könyv a fennebbi

III. osztály, hetenként 4 órán.

Az előző években áttanult alaktani részek ismétlése. A személytelen igék; igehatározók; kötszók. A mondattanból a mondat részeinek egyezése; a nom. gen. dat. acc. és ablativus használata. Latin és magyar gyakorlatok át- és visszaforditása. Mesék s leirások emléztetése. — K. k. Schultz-Kiss latin nyelvtan és olvasókönyv.

IV. A tanulók névsora az osztályozás eredménye szerint az 1879—80-ik tanévben.

Neve	Vallása	Születési	
		éve	helye
V. gymn. osztály.			
Sipos József.	Unitárius	1864	Torda.
Rédiger Béla.	„	1865	Dicső Szt. Márton.
Ürmösi Kálmán.	„	1865	„ „ „
Ürmösi Gyula.	„	1864	Abrudbánya.
Pápai István.	„	1865	Torda.
Tanka Sándor.	„	1864	Kövend.
Murvai István.	„	1860	M. Sáros.
Veress Ferencz.	„	1863	Torda.
Levkovits Albert.	mózesvall.	1863	Sátor-Alja-Ujhely.
Bardocz Gyula.	r. kath.	1863	M. Vásárhely.
Összesen: 10.			
IV. gymn. osztály.			
Gelei Vilmos.	unitárius	1861	Árkos.
Székely János.	„	1862	Verespatak.
Székely Ferencz.	„	1862	Szovát.
Csipkés Benedek.	„	1864	Túr.
Damokos Andor.	ev. ref.	1867	M. Vásárhely.
Iszlai Gábor.	unitárius	1865	Szent Gericze.
Fekete Ferencz.	„	1867	Torda.
Abt Ernő.	r. kath.	1868	„
Nagy Elemér.	unitárius	1866	„
Csegezi Pál.	„	1862	Várfalva.
Tatai Zsigmond.	„	1861	Csegez.
Módi Mihály.	„	1863	Bethlen Szt. Miklós.
Tarsoly Zoltán.	ev. ref.	1864	Aranyos Rákos.
Ádámosi Antal.	unitárius	1865	Kövend.
Bencze Sándor.	„	1864	Mészkő.
Gál Ambrus.	„	1866	Kövend.
Osztián Béla.	r. kath.	1863	Torda.
Biró Lajos.	unitárius	1863	Csegez.
Bordocz István.	r. kath.	1866	M. Vásárhely.
Botár István.	unitárius	1864	Toroczkó.
Nagy Géza.	ev. ref.	1867	Torda.
Barabás József.	r. kath.	1864	Erzsébetváros.
Borbély Gyula.	unitárius	1864	Csegez.
Összesen: 23.			

Neve	Vallása	Születési	
		éve	helye
III. polg. osztály.			
Szép Gábor.	unitárius	1864	Bágyon.
Nagy Tódor.	g. keleti.	1864	Gerend Keresztur.
Kovács László.	ev. ref.	1866	Torda.
Tarsoly Árpád.	„	1867	Ar. Rákos.
Balla Lajos.	„	1866	Torda.
Finta Sándor.	„	1866	M. Fráta.
Máté László.	unitárius	1864	Kövend.
Maksai Albert.	„	1863	M. Sáros.
Lőrinczi Zsigmond.	„	1864	Szt. Ábrahám.
Baczoni Kálmán.	ev. ref.	1866	Maros Ujvár.
Csákány Sándor.	„	1862	Torda.
Nagy József.	unitárius	1865	„
Borbély Sándor.	„	1865	Ar. Rákos.
Összesen: 13.			
II. polg. osztály.			
Osztián Olivér.	r. kath.	1868	Torda.
Csegezi Márton.	unitárius	1866	Bágyon.
Seress Sándor.	ev. ref.	1867	Torda.
Gálfi Lőrincz.	unitárius	1865	Sinfalva.
Darkó József.	„	1864	N. Ajta.
Darkó Áron.	„	1866	„
Geisler Antal.	r. kath.	1864	M. Nagy Csán.
Jobbágy Dániel.	unitárius	1862	Szind.
Imecs György.	ev. ref.	1868	Teke.
Csákány Zoltán.	„	1865	Torda.
Hannenheim Hermán.	ágost. hitv.	1868	„
Ramunczai Remus.	g. kath.	1863	Berkes.
Fekete Mihály.	unitárius	1867	Torda.
Zsigmond Sándor.	ev. ref.	1867	„
Pál Ferencz.	„	1865	„
Pál Ambrus.	unitárius	1868	Harangláb.
Lukáts Ferencz.	ev. ref.	1865	Torda.
Összesen: 17.			
I. polg. osztály.			
Trajánovits Ödön.	r. kath.	1868	Nagy Enyed.
Klaris Imre.	„	1867	Makó.
Tunyogi Károly.	ev. ref.	1868	Torda.

Neve	Vallása	Születési	
		éve	helye
Bányai István.	r. kath.	1868	M. Bőő.
Kimpel Florián.	„	1865	Torda.
Tóth Ferencz.	ev. ref.	1868	„
Tarsoly Gyula.	„	1869	Ar. Rákos.
Gerendi Gyula.	g. kath.	1865	Torda.
Bardocz Zsigmond.	unitárius	1866	Kövend.
Toth János.	„	1867	Toroczkó.
Bölöni Pál.	„	1866	Kövend.
Józan Miklós.	„	1869	Túr.
Istvánfi János.	ev. ref.	1868	Torda.
Berekszászi László.	„	1868	M. Ludas.
Körmöndi Jenő.	r. kath.	1869	Torda.
Halász Sándor.	ev. ref.	1867	„
Petrigyán János.	g. kath.	1868	Gyergyó-Tölgyes.
Pál Ambrus.	unitárius	1868	Harangláb.
Összesen 18.			
4. el. osztály.			
Viski Gyula.	ev. ref.	1870	Torda.
Retezár Gerő.	r. kath.	1870	„
Ambrus Miklós.	unitárius	1871	„
Nagy Pál.	ev. ref.	1871	„
Osztián Géza.	r. kath.	1870	„
Derzsi Árpád.	unitárius	1866	„
Amirás Géza.	r. kath.	1868	„
Fodor József.	unitárius	1865	Várfalva.
Demetrovits György.	r. kath.	1868	„
Gyip Miklós.	g. kath.	1865	„
Fodor Mózes.	unitárius	1868	Torda.
Székely János.	„	1866	„
Abrahám Viktor.	r. kath.	1870	„
Szabó Miklós.	ev. ref.	1869	„
Mezei Géza.	„	1870	„
Muntyán Dénes.	g. kath.	1867	K. Bánya.
Simon Márton.	unitárius	1866	Kövend.
Turán János.	g. kel.	1867	Egerbegy.
Lekovits Ignácz.	mózesvall.	1866	Torda.
Vlásza Gyula.	g. kath.	1868	Czikud.
Arkosi László.	unitárius	1867	Szt. Mihályfalva.
Pap Mihály.	g. kath.	1867	M. Örke.
Frenkel Leopold.	mózesvall.	1869	Torda.
Petrigyán János.	g. kath.	1868	Gyergyó-Tölgyes.
Osszesen 24.			

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
3. el. osztály.			
Hamari Miklós.	r. kath.	1870	Torda.
Nagy Sándor.	ev. ref.	1872	„
Moldován István.	r. kath.	1871	Kolozsvár.
Trajánovits János.	„	1871	N. Enyed.
Balla József.	ev. ref.	1870	M. Ujvár.
Dragota Tódor.	g. kel.	1868	Egerbegy.
Nagy Jusztin.	„	1867	G. Keresztur.
Abt Sándor.	r. kath.	1870	Torda.
Gadó Barabás.	unitárius	1865	Várfalva.
Finta Károly.	„	1865	N. Solymos.
Pálfi Balázs.	„	1866	Várfalva.
Tanka Samu.	„	1867	Kövend.
Pálfi Benedek.	„	1866	Várfalva.
Pálfi Móricz.	„	1871	Bágyon.
Moldvai István.	ev. ref.	1868	Torda.
Székely Miklós.	unitárius	1867	„
Zalányi János.	ev. ref.	1869	„
Pask Mánuel.	g. kath.	1865	Harasztos.
Bágyoni Ilia.	g. kel.	1866	Egerbegy.
Simon György.	g. kath.	1869	A. Solesva.
Barabás Gyula.	„	1870	Fogaras.
Nagy Balázs.	„	1867	Csik-Szt.-Lélek.
Pálfi Dénes.	unitárius	1869	Várfalva.
Szilágyi Zoltán.	ev. ref.	1868	Csekelaka.
Összesen 24.			
2. el. osztály.			
Ambrus József.	unitárius	1873	Torda.
Nagy Miklós.	„	1871	„
Péterfi József.	r. kath.	1871	„
Pálfi Dezső.	unitárius	1871	M. Szilvás.
Gálfi Dániel.	„	1869	Várfalva.
Petrikás Gyula.	g. kath.	1869	G. Szt. Király.
Csikai József.	r. kath.	1869	Torda.
Máthé Béla.	ev. ref.	1871	Felvincz.
Székely László.	unitárius	1871	Torda.
Csongvai Geiza.	„	1873	„
Vajna Miklós.	r. kath.	1872	„
Összesen 11.			

Neve	Vallása	Születési	
		éve	helye
1. el. osztály.			
Pálfi András.	unitárius	1870	Várfalva.
Arkosi András.	„	1873	„
Olasz András.	ev. ref.	1872	Torda.
Szatmári Pál.	unitárius	1874	Kövend.
Szabó Dénes.	ev. ref.	1872	Torda.
Máthé Dezső.	ev. ref.	1874	Felvincz.
Összesen 6.			
Osztálytalanok.			
Bardocz Ferencz.	unitárius	1872	Torda.
Amberboj Béla.	r. kath.	1873	„
Tobiás József.	„	1872	Komjátszeg.
Szentpéteri József.	„	1874	Piski.
Miklós Ferencz.	ev. ref.	1872	Torda.
Miklós Elemér.	„	1874	„
Czikugyán János.	g. kath.	1870	N. Csán.
Pap György.	g. kel.	1871	Vajdaszeg.
Pap Emil.	g. kath.	1871	K. Peterd.
Összesen 9.			

V. Statistikai kimutatás az 1879—80. tanévben.

A statistikai adatokat a térszüke miatt összevonva a következőkben mutatjuk ki:

Az intézet népessége:

a) a középtanoda IV. V. oszt. felvétetett 33 tanuló
b) a polg. isk. I. II. III. „ „ 46 „
c) az el. iskol. 1. 2. 3. 4. „ „ 65 „
d) osztálytalan „ 9 „

az összes létszám 153 tanuló.

Vallás szerint: unitárius 68, ev. ref. 34, róm. kath. 29, gör. kath. 12, gör. keleti 5, mózes vallásu 3, lutheranus 2.

Nemzetiség szerint: magyar 135, román 17, német 1.

Korra nézve: 5—10 évesig 34, 10—15 évesig 87, 15—20 évesig 32.

Vizsgát tett: 145 tanuló, kik közül: kitünő 24, jeles 36, jó 60, elégséges 20, elégtelen 5. Nem vizsgázott 5.

Az intézetben lakást nyert 48 tanuló, bejárt a városról 105. Vidéki volt 68, városi 85.

Évközben eltávozott 3. Sulyos beteg volt 4.

VI. Ösztöndijak, jutalmak és javadalmak.

1. Ösztöndijak. Az áldott emlékezetü Koncz János-féle alapitvány kamataiból az E. K. Tanács jóváhagyásával havonként 2—2 forint ösztöndijban a következő 10 tanuló részesült: Székely Ferencz IV. oszt. tanuló Szováthról, Darkó József és Darkó Aron II. polg. oszt. tanulók Nagy-Ajtáról, Máté László III. polg. oszt. tanuló Kövendről, Pál Ambrus I. polg. oszt. tanuló Haranglábról, Simonfi Márton 4-ik elemi oszt. tanuló Kövendről, Árkosi András 1-sö elemi oszt. tanuló Várfalváról, Bencze Sándor IV. oszt. tanuló Mészkőről, Maksai Albert III-ik polg. oszt. tanuló Sárosról. Gálfi Lörincz II-ik polg. oszt. tanuló Sinfalváról.

Évközben Bencze Sándor és Simon Márton hanyagság és roszmagaviselet által magukat érdemetlenekké tévén a jótétemény élvezésére, helyöket az igazgatóság felterjesztésére az E. K. Tanács Módi Mihály IV-ik oszt. tanulóval B.-Sz.-Miklósról és Józan Miklós I-sö polg. oszt. tanulóval Tordáról töltötte be.

2. Jutalmak. A nyári közvizsgálat alkalmával a következő tanulókat tüntette ki jutalommal az igazgatóság:

a) néhai boldog emlékezetü Fejér Márton alapitványából a szép és helyesirás jutalmául ez évre eső 1 tallért Darkó József II-ik polg. oszt. tanuló nyerte.

b) Br. Kemény György főispán ur, mint rendesen, ez évben is két drb aranyat ajánlott fel jutalmul azon meghagyással, hogy azzal a IV-ik és V-ik oszt. tanuló ifjak közül azon két tanuló jutalmaztassék meg, kiknek magyarnyelvtani dolgozataik a legtöbb helyesirási és fogalmazási képességgel vannak irva. Az igazgatóság az egyik aranyat Sipos József V. oszt., a másikat Nagy Géza IV. oszt. tanulónak itélte.

c) Osztián Gergely ur 5 tallér jutalmat ajánlott fel a középtanoda és polg. iskola növendékei részére, melyből az igazgatóság Tanka Sándor V-ik oszt. és Rédiger Béla IV-ik osztályu tanulóknak 1—1 tallért adott a rajzban tett előhaladásért; a polg. isk. gondnokság pedig Gálfi Lörincz II. polg. oszt. tanulónak 3 tallért adott jutalmul, szorgalmáért és jótanulásáért.

d) Veres Dénes isk. felügyelő gondnok ur 500 frtos alapitványának kamataiból a következő jutalmak osztattak ki jómagaviselet és a tanulásban tett előhaladásért:

Damokos Andor IV-ik osztályu tanulónak két drb jutalomkönyv. Iszlai Gábor IV-ik osztályu tanulónak 5 tallér, Borbély Sándor III-ik polg. osztályu tanulónak 2 tallér a latin nyelvben tett előhaladásért és Nagy Todor III. polg. oszt. ta-

nulónak 1 tallért ugyanazért, Viski Gyula, Retezár Gerő, Ambrus Miklós 4-ik elemi oszt. tanulóknak 1—1 drb jutalomkönyvet, Hamari Miklós, Nagy Sándor, Moldován István, Trajánovics János 3-ik elemi oszt. tanulóknak 1—1 drb jutalomkönyvet, Ambrus József, Csongvai Géza 2-ik elemi oszt. tanulóknak 1—1 drb jutalomkönyvet, Szatmári Pál 1. elemi oszt. tanulónak 1 drb jutalomkönyvet.

A polg. isk. gondnokság a következő tanulókat tüntette ki jutalommal:

Nagy Todor, Kovács László III. polg. oszt. Hannenheim Hermann II-ik polg. oszt. Trajanovits Ödön I-sö polg. oszt. tanulókat 1—1 drb jutalomkönyvvel. Józan Miklós, Tóth Ferencz I-sö polg. oszt. tanulókat 2—2 drb tallérral, Darkó József, Darkó Áron, Lukács Ferencz II-ik polg. oszt. tanulékat 3—3 drb. tallérral, Borbély Sándor III-ik polg. oszt. tanulót 3 drb tallérral, Csákány Sándor III. polg. oszt. tanulót 2 drb tallérral és Máté László III polg. oszt. tanulót 2 drb tallérral.

Forró köszönet ez alkalommal is a kegyes adományozóknak, a kik szives figyelmök és áldozatkészségök által annyi ártatlan örömet és jóra való buzditást keltettek az ifjuság kebelében.

3., Javadalmak. Az emlitetteken kivül a IV-ik és V-ik osztályu tanulók magán tanitványokkal — az elemi osztályokból — nagy mértékben voltak segitve; közülök 7-nek egész kosztja volt. A tanulók közül 30-an részesültek tandij mentességben; hat pedig szolgaságért 120 forintot kapott.

Szigethi Sándor isk. felügyelő gondnok ur, egy szegény tanulót teljes ellátásban részesitett. Moldován Gergelyné uraszszony minden vasárnap 2 szegény tanulónak adott ebédet. A jótéteményeknek és kedvezményeknek egész hosszu sora ez, mely által a szegényebb szülőknek a tanittatás költségei nagy mértékben meg voltak könnyitve, ugy hogy örömmel mondhatom, miszerint nem volt az intézetben egyetlen egy szegény és jóigyekezetü tanuló sem, a ki egy vagy más uton segélyben ne részesült volna.

VII. Tanszerek.

a) Az iskolai nagy könyvtár, melyet Derzsi Károly könyvtárnok a lefolyt tanévben rendezett el, vásárlás utján 14, adakozás utján 30, összesen 44 kötet könyvvel gyarapodott. Jelenleg van 2,070 drb.

Közlönyei voltak: „Magyar Tanügy“, „Prot. Egyh. és Isk. Lap“, „Az orsz középt. Tanár-egylet közlönye“, „Család és Iskola.“

b) Az ásvány gyüjtemény is ez évben rendeztetett el, s van benne 530 drb ásvány, 31 drb kőzet, 58 drb kövület, összesen 619 drb.

c) Növény gyüjtemény van 100 drb.

d) A régiségtár most van rendezés alatt, melyben igen nevezetes darabok vannak a római- és történelem előtti időszakból.

A régiségtárt ez isk. évben Torma Károly pesti egyetemi tanár ur — e szaknak europai hirü müvelője — látogatta meg, s róla elismeréssel nyilatkozott. Egy pár tárgynak leirását is közölte az általa Bécsben kiadott „Neue Inschriften aus Dacien“ czimü füzetben.

é., A természettani szertár az intézet czéljainak teljesen megfelelőleg van berendezve.

f., Térképekkel, mértani és szabadkézi rajzokkal szintén szépen el van látva az intézet.

VIII. Ifjusági olvasó-kör.

Az ifjusági olvasó-körnek, mely egyszersmind önképző-kör is, volt 33 rendes tagja. Ezen tagokon kivül a rendkivüli tagja lehetett e körnek minden középosztályu tanuló, a ki a kör rendes tagjai által végzett önképző munkásság iránt előszeretettel viseltetett. Az ilyen rendkivüli tagok az ifjusági könyvtárt is használhatták, annak szivesen látott olvasó tagjai voltak minden dij nélkül.

A kör minden héten egyszer — az esteli órákban — gyülést tartott, melyben az ajánlkozó vagy kinevezett tagok költeményeket szavaltak s a szavalást egymásközt megbirálták. Az önképző-kör elnöke és a könyvtár főőre Bartók Endre isk. tanár volt.

Az ifjusági könyvtár áll 652 munkából 921 kötetben. Ez évben sem vásároltatott semmi; mert még nem lehetett tudni vajjon a polg. isk. gondnokság átveszi e könyvtárt a polg. isk. részére, vagy nem. — Készpénze van a könyvtárnak 68 frtja, mely összeg a tordai kisegitő-pénztárban helyeztetett el. Közlönyei voltak: „Magyarország és a Nagyvilág“, „Hasznos mulattató“.

IX. Adatot az 1879—80-ik tanév történetéhez.

A középtanoda ünnepélyes megnyitása 1879. szeptember 9-én történt meg az állami polg. fi- és leányiskolával egyidejüleg, mely alkalommal az igazgató mondott alkalmi beszédet.

A már ismert szerződés alapján a középtanoda III-ik osztálya is átalakittatott ez évben polgári iskolává, mely intézet mellé a vallás és közokt. m. kir. ministerium által Magyari Mihály neveztetett ki a mennyiségtani és természettudományi tárgyak tanitójául.

A netán felmerülő aggodalmak eloszlatására szükségesnek tartom ezuttal figyelmeztetni a t. szülőket, hogy az itteni pol-

gári fiuiskolában a classicus nyelveket az unitáriusok E. K. Tanácsa — a szerződés értelmében — a gymnasialis tantervnek megfelelő mértékben tanittathatja, s tényleg tanittatja is; s ez által a középtanoda megfelelő osztályaiba való átlépést semmi körülmény sem akadályozza.

Évközben dr. Kővári Sándor köztanitó a vallás és közokt. m. kir. ministerium által az orăviczai polg. iskolához tanitónak neveztetvén ki, helyét az E. K. Tanács Raffai Zsigmond papnövendékkel töltötte be.

A polg. isk. tanitói kar, egyesülve az intézetben tanitó gymnasialis tanárokkal és tanitókkal, havonként értekezletet tartott, melyeken számos ügy tárgyaltatott, nagyobb részben a nevelés és módszertan köréből.

Ezen értekezleteken mindenik tanitó irásbeli jelentést tett az eddig feldolgozott és a jövő ülésig feldolgozandó tananyagról, mely által a tanitás egyöntetüsége biztosan fenntartható volt. Ezen jelentések gyakran igen érdekes és tanuságos vitákat idéztek elé.

Ugyancsak ezen gyüléseken az osztályfőnökök a növendékek mulasztásairól és erkölcsi magaviseletéről kimeritő jelentéseket tettek.

Az értekezlet minden három hónapban értesitőket küldött a szülőkhöz a növendékek magaviseletéről és előhaladásáról.

Hogy a rend és fegyelem annál biztosabban fenntartható legyen — a gondnokság intézkedése következtében — az osztályfőnökök — hetenkint felváltva — a tanórák megkezdése előtt, a tanulók elfogadása végett, az intézetben megjelentek.

Mint örvendetes eseményt emlitem meg, hogy a tanulók az egész tanév folytán kiváló jómagaviseletüek voltak és komolyabb megfeddést érdemlő cselekvény nem fordult elé.

Ez iskolai évben nyilt meg a polg, fiuiskola III-ik osztálya. Ennek következtében a tanitói kar nagyobbitása szükségessé válván, a vallás- és közokt-ügyi ministerium által Magyari Mihály kineveztetett az intézethez a „mennyiség és természettudományi tárgyak“ tanitójának.

A vallás- és közoktatási m. kir. miniszterium idei május hó 11-ről 17,815 sz. a. kelt rendelete alapján Pálfi Károly igazgató és Nagy Béla okl. pol. isk. tanitó állomásaikon véglegesittettek.

Május 5-én a tanári és tanitói kar egyesülve az újtordai állami elemi iskola tanitói karával közös ifjusági ünnepélyt rendezett a nagy berekben, mely igen szépen sikerült. Megható volt látni a menetet, melyben öt tanintézetnek ifjusága vett részt, a kik a legnagyobb egyetértésben, a gyermeki kebel őszinte örömével töltötték el e napot, a mely nem csak reájok, de a szülőkre nézve is sokáig emlékezetes marad. — A gazdagabb szülők gyermekei, szegényebb tanulótársaikat megvendégelték. Osztatlan volt az öröm és boldogság szegény és gazdag között egyaránt.

Ez ünnepély nem volt belépti dijjal egybekötve, épen azért, hogy közös önnepélye legyen a szülőknek is, szegénynek és gazdagnak egyaránt.

Az ifjuság egészségi állapota elég kedvező volt, járványos betegség nem uralkodott a tanulók között, halál eset nem fordult elő.

A beteg tanulók körüli orvosi teendőket dr. Németi Gábor városi orvos ur végezte, minden dij nélkül, hálára méltó buzgósággal és szivességgel. Fogadja e helyen is emberbaráti nemes tetteért az igazgatóság és a szülők forró köszönetét.

Az évi zárvizsgák junius 21- és 22-ik napjain voltak, az isk. év innepélyes bezárása pedig jun. 26-án tartatott meg az unit. középtanodával egyidejüleg. mely alkalommal az igazgató mondott alkalmi beszédet.

A vizsgák és zárünnepélyek igen szép számu közönség jelenlétében folytak le.

C) SZÉKELYKERESZTURI KÖZÉPTANODA.

I. Iskolai igazgatóság.

Elnökök: Felügyelő gondnokok: Kénosi Jakab Lajos.
" " Tarcsafalvi Pálffy Dénes.
" " Br. Orbán Balázs, országgyülési képviselő.
" " Kozma Ferencz, képezdei igazgató s a Magy. T. Akad. levelező tagja.

Előadó: Sándor János, igazgató.
Jegyző: Barabás Lajos.
Tagjai a tanárok s a helybeli néptanitó Katona Sándor.

II. Tanári és tanitói személyzet s az általuk előadott tantárgyak.

Sorszám	Tanár v. tanitó neve	Kinevezetés ideje	Tantárgyak, melyeket előadott	Osztályok melyekben előadott	Órái száma hetenként	Órái száma összesen	Észrevételek
1	**László József, rendes tanár.**	1871	Latin nyelv	V.	4	21	**A faiskola vezetője.**
			"	IV.	4		
			"	III.	4		
			Görög nyelv	V.	4		
			"	IV.	5		
2	**Sándor János, r. tanár.**	1872	Mennyiségtan	V.	3	19	**Igazgató és könyvtárnok.**
			"	IV.	3		
			"	III.	3		
			"	II.	3		
			"	I.	3		
			Természettan	III.	2		
			Régiségtan .	V.	2		
3	**Gombos Samuel r. tanár.**	1872	Költészettan	V.	2	19	**A középtanoda pénztárnoka.**
			Stilisztika .	IV.	3		
			Mondattan .	III.	3		
			Német nyelv	V.	3		
			"	IV.	4		
			"	III.	4		

Sorszám	Tanár vagy tanító neve	Kinevezetési ideje	Tantárgyak, melyeket előadott	Osztályok melyekben előadott	Órái száma heten-ként	Órái száma összesen	Észrevételek
4	**Barabás Lajos**, lelkész és r. tanár.	1875	Vallás . .	V. IV.	1		Igazgatósági jegyző.
			„	III.	1		
			„	II. I.	1	10	
			Német nyelv	II.	4		
			„	I.	3		
5	**Barabás József**, segéd tanár.	1878	Termész. rajz	V.	3		A terménytár őre.
			„	IV.	2		
			„	II.	2		
			„	I.	3	19	
			Földrajz . .	III.	3		
			„	II.	3		
			„	I.	3		
6	**Gál Miklós**, köztanító.	1878	Magyar tört.	V.	2		Iskolafőnök
			Latin nyelv	II.	5		
			„	I.	5		
			Vallás . .	3. el. oszt	2	24	
			Német nyelv	„	1		
			Számtan . .	„	3		
			Földrajz . .	„	3		
			Magyar nyelv	„	3		
7	**Gábor Albert**, köztanító.	1880	Magyar nyelv	II.	3		
			„	I.	4		
			Vallás . .	1. 2. el. o.	2		
			Számtan . .	„	3	24	
			Földrajz . .	„	3		
			Állattan . .	„	3		
			Magyar nyelv	„	4		
			Tornászat .	„	2		
8	**Katona Sándor**, szaktanító.	1863	Vallásos ének	1. 2 3. el. o.	2		Az ekklézsia kántora.
			„	I. II.	2	8	
			„	III. IV. V.	2		
			Műének . .	I II.	1		
			„	III. IV. V	1		
9	**Felméri Mózes**, szaktanító.	1871	Rajz és irás	2. 3. el. o.	2		Állami t. képezdei rajztanár.
			„	I. II.	3	8	
			Rajz . . .	III.	1		
			„ . . .	IV.	1		
			„ . . .	V.	1		

Megjegyzés. A tanterv ugyanaz, a mi a kolozsvári főtanodában a megfelelő osztályokban.

III. A tanulók névsora az 1879—80-ik tanévben.

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
V. osztály.			
Csifó Salamon.	unitárius	1864	Székely-Keresztur.
Deák Lajos.	„	1860	Lókod.
Fekete Domokos.	„	1863	Szt. Ábrahám.
Gyöngyösi Lajos.	„	1864	Kálnok.
Jakabházi Gáspár.	„	1864	K. Kede.
László Sándor.	„	1863	Szt. Ábrahám.
Lőrinczi István.	„	1863	„
Máté Lajos.	ev. ref.	1864	M. Vásárhely.
Mátéfi Domokos.	unitárius	1862	N. Kadács.
Németi Kálmán.	ev. ref.	1863	N. Solymos.
Nyiredi Jenő.	unitárius	1864	N. Ajta.
Sárosi József.	„	1863	Szt. Gericze.
Stojkovics Ambrus.	g. keleti.	1863	Sz. Nádas.
Szabó Mózes.	unitárius	1862	Bözöd.
Ürmösi Sándor.	„	1863	B. Kőrispatak.
Vajda Béla.	„	1862	Harangláb.
Összesen: 16.			
IV. osztály.			
Antonya János.	unitárius	1863	H. Almás.
Barabás András.	„	1864	Árkos.
Bedő József.	„	1864	S. Kőrispatak.
Bucu Cornél.	g. kel.	1862	Kucsuláta.
Darkó Gábor.	unitárius	1865	N. Ajta.
Darkó Lajos.	„	1865	Fiatfalva.
Deák Gergely.	„	1864	Demeterfalva.
Dézsi Mihály.	„	1864	N. Ajta.
Egyed Miklós.	„	1864	H. Szt. Pál.
Ferenczi Géza.	„	1865	F. Rákos.
Firtos Dénes.	„	1865	F. Benczéd.
Gábos Dénes.	„	1863	Szőkefalva.
Gvidó Béla.	„	1865	Al. bold. asszonfalva
Jákob György.	g. kel.	1863	O. Andrásfalva.
Kálmán Dénes.	unitárius	1865	Sz. Keresztur.
Kelemen Elek.	„	1863	Kobátfalva.
Lengyel Sámuel.	ev. ref.	1865	Sz. Keresztur.
Máté Sándor.	unitárius	1864	Kénos.
Nagy Sándor.	„	1864	H. Karácsonfalva.

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
Oláh Miklós.	ev. ref.	1863	Sz. Nádas.
Orbók István.	unitárius	1865	Rugonfalva.
Péterfi Lőrincz.	„	1865	N. Ajta.
Rafaj András.	unitárius	1864	Bözöd.
Szigyártó István.	g. kel.	1863	N. Galambfalva.
Steiner Dávid.	mózesvall.	1865	Ny. Gálfalva.
Ütő Béla.	unitárius	1867	N. Ajta.
Összesen: 26.			
III. osztály.			
Almesán János.	g. kel.	1864	Szász Almás.
Ambrus János.	unitárius	1865	Csehédfalva.
Bedő Lajos.	„	1866	Recsenyéd.
Benke Elek.	„	1866	A. Siménfalva.
Dan Theophil.	g. kel.	1863	Sz. Nádas.
Gyöngyösi Béla.	unitárius	1865	Ny. Szt. László.
Gr. Haller Péter.	r. kath.	1866	Sz. Keresztur.
Járai Árpád.	unitárius	1866	Dézsfalva.
Kádár Lajos.	„	1865	Laborfalva.
Karácson István.	ev. ref.	1866	Sz. Keresztur.
Kis Elemér.	unitárius	1866	Laborfalva.
Kovács Albert.	„	1865	S. Szt. Király.
Lőfi Jenő.	„	1866	Bölön.
Lőrinczi Mózes.	„	1865	Fiatfalva.
Máté Áron.	„	1865	Kénos.
Menyhárt János.	„	1865	Új-Székel.
Nagy Lajos.	„	1865	Búzaháza.
Szabó Pál.	„	1864	Kénos.
Szatmári István.	„	1866	Harangláb.
Simó Lőrincz.	ev. ref.	1863	Sz. Keresztur.
Sófalvi Miklós.	„	1865	Sz. Keresztur.
Ürmösi János.	unitárius	1865	B. Kőrispatak.
Összesen: 22.			
II. osztály.			
Adám Dénes.	unitárius	1866	Bözöd.
Ádám Mózes.	„	1868	„
Bálint József.	„	1868	Szt. Abrahám.
Bartalis József.	„	1866	N. Kadács.
Bedő Lajos.	„	1865	Kálnok.
Bedő Sándor.	„	1866	„

Neve	Vallása	Születési	
		éve	helye
Benczédi Zsigmond.	unitárius	1865	Benczéd.
Bodor Mihály.	„	1868	Csehédfalva.
Coman Miklós.	g. kel.	1864	Szász Dálya.
Egyed Balázs.	unitárius	1867	H. Szt. Pál.
Gál Gábor.	„	1867	Szt. Gericze.
Hatházi Sándor.	„	1868	Muzsna.
Kábdebó Antal.	r. kath.	1867	Sz. Keresztur.
Kimpián János.	gör. kel.	1863	Oláh Hidegkút.
Kis Aladár.	unitárius	1868	Laborfalva.
Kis Elek.	ev. ref.	1866	Sz. Keresztur.
Kis Béla.	unitárius	1867	Széplak.
Lőfi Endre.	„	1868	Bölön.
Nagy Gábor.	ev. ref.	1867	Sz. Keresztur.
Német Albert.	unitárius	1866	Vargyas.
Németi Gábor.	ev. ref.	1866	N. Solymos.
Orbók Béla.	unitárius	1867	Rugonfalva.
Patakfalvi András.	„	1867	Sz. Keresztur.
Ráduly János.	ev. ref.	1867	„
Szabó Mihály.	unitárius	1866	H. Almás.
Simó János.	„	1867	K. Solymos.
Ütő Károly.	„	1867	Kálnok.
Vajda Ákos.	„	1867	Harangláb.
Vitályos Ákos.	ev. ref.	1868	Sz. Keresztur.
Összesen: 29.			
I. osztály.			
Bagotai Samu.	ev. ref.	1868	Mikefalva
Bartalis Dénes.	unitárius	1868	N. Kadács.
Boros József.	„	1868	„
Buzogány Mózes.	„	1867	Új Székel.
Cseh Béla.	„	1868	Szt. Gericze.
Cseh Gábor.	„	1867	„
Cseh Nándor.	ev. ref.	1866	Héjasfalva.
Demeter Károly.	unitárius	1868	M. Zsákod.
Fodor Gábor.	ev. ref.	1866	O. Andrásfalva.
Gál Kelemen.	unitárius	1859	Szt. Gericze.
Gálfi Gábor.	ev. ref.	1868	Guraszáda.
Geréb Zsigmond.	unitárius	1869	B. Ujfalva.
Gombos Gábor.	„	1867	Csehédfalva.
Hajdó János.	ev. ref.	1868	Szt. Erzsébet.
Herman Mózes.	„	1865	Sz. Keresztur.
Karácson Endre.	„	1868	„

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
Kedei Pál.	Unitárius.	1866	Rava.
Kovács Imre.	„	1867	K. Solymos.
Kovács Mózes.	„	1866	H. Almás.
László Zsigmond.	„	1867	Jánosfalva.
Mátéfi Lajos.	„	1869	Szt. Ábrahám.
Máté Lajos.	„	1867	Városfalva.
Máté Áron.	„	1869	„
Mátéfi Samu.	ev. ref.	1867	Uj Székel.
Mózes Dénes.	unitárius	1866	Kénos.
Murvai Mózes.	„	1866	Uj Székel.
Orbók Lajos.	„	1868	Héjasfalva.
Szabó István.	r. kath.	1867	Sz. Keresztur.
Szabó Domokos.	unitárius	1866	Kénos.
Szabó László.	„	1867	Bölön.
Szabó József.	„	1866	Uj Székel.
Szatmári Gyula.	„	1867	Harangláb.
Steiner Gyula.	mózesvall.	1867	Ny. Gálfalva.
Simó András.	unitárius	1864	K. Solymos.
Stojkovics Ambrus.	g. kel.	1867	Almakerék.
Takács János.	unitárius	1865	Fiatfalva.
Pál Ferencz.	„	1866	Bölön.
Összesen: 37.			
III. elemi osztály.			
Arkosi Demeter.	gör. kel.	1868	Oláh Andrásfalva.
Balog Benedek.	ev. ref.	1869	Léczfalva.
Balog Péter.	„	1869	Barátos.
Csiki István.	unitárius	1867	Sz. Keresztur.
Demeter Dénes.	„	1869	Csekefalva.
Dwarzák Tamás.	r. kath.	1869	Sz. Keresztur.
Farkas Áron.	unitárius	1866	K. Adorján.
Ferenczi József.	„	1870	F. Rákos.
Gálfi István.	„	1868	Martonos.
Gálfalvi István.	„	1869	Harangláb.
Gyarmati Dénes.	„	1868	A. B. Asszonyfalva.
Gyöngyösi Sándor.	„	1868	Ny. Szt. László.
Inczefi Albert.	„	1869	Derzs.
Kapusi Péter.	„	1868	B. Kőrispatak.
Kolcsár István.	ev. ref.	1869	Rugonfalva.
Máté József.	unitárius	1869	Bözöd.
Orbók Gyula.	„	1869	Rugonfalva.
Osváth Dénes.	„	1868	Bözöd.

Neve	Vallása	Születési	
		éve	helye
Pap Ákos.	unitárius	1869	Kobátfalva.
Rácz István.	r. kath.	1866	Sz. Keresztur.
Szabó Lajos.	ev. ref.	1867	„
Szabó Dénes.	unitárius	1868	Kénos.
Sándor Balázs.	„	1869	H. Almás.
Szász Miklós.	ev. ref.	1868	Sz. Keresztur.
Sikó Áron.	unitárius	1868	Bölön.
Simó Pál.	„	1868	Harasztkerék.
Simó Lukács.	„	1868	K. Solymos.
Steiner Mózes.	mózesvall.	1869	Ny. Gálfalva.
Vas Albert.	unitárius	1869	Keményfalva.
Vas Domokos.	„	1867	Bözöd.
Varga Zsigmond.	ev. ref.	1869	Fiatfalva.
Vári Albert.	unitárius	1869	Martonos.
Végh József.	„	1869	Tordátfalva.
Összesen: 33.			
II. elemi osztály.			
Boros Károly.	unitárius	1870	Szt. Gericze.
Buzogány János.	„	1868	K. Solymos.
Csupor Kálmán.	ev. ref.	1870	Szt. Gericze.
Demeter Sándor.	unitárius	1869	M. Zsákod.
Fodor Jenő.	ev. ref.	1871	O. Andrásfalva.
Fülöp Mózes.	unitárius	1870	Bözöd.
Horváth Károly.	ev. ref.	1869	Sz. Keresztur.
László Domokos.	unitárius	1869	Sárd.
Máté János.	„	1871	Bözöd.
Máté Mózes.	ev. ref.	1869	Sz. Keresztur.
Nagy Péter.	„	1870	„
Neumann Hermann.	mózesvall.	1871	Derzs.
Orbók Kálmán.	unitárius	1872	Héjasfalva.
Pálfi Zoltán.	„	1872	Martonos.
Péterfi Áron.	„	1869	N. Kede.
Szabó József.	ev. ref.	1871	Csekefalva.
Szabó Frigyes.	r. kath.	1872	Sz. Keresztur.
Szalontai Károly.	ev. ref.	1870	„
Szatmári Elek.	unitárius	1872	Harangláb.
Összesen: 19.			
I. elemi osztály.			
Nagy András.	unitárius	1872	Csekefalva.
Veres Albert.	r. kath.	1873	Sz. Udvarhely.
Összesen: 2.			

Neve	Vallása	Születési	
		éve	helye
Magántanulók.			
Billes Péter.	ágost. hitv.	1867	N. Disznód.
Fekete Miklós.	unitárius	1870	Szt. Ábrahám.
Pálfi Dénes.	„	1870	Ny. Szt. Márton.
Schwarz Mihály.	ágost. hitv.	1865	Szász Nádas.
Összesen: 4.			

IV. Statistikai kimutatás az 1879–80 tanévben.

A statistikai adatokat itt is a térszüke miatt csak összevonva közöljük.

Felvétetett:

a) a gymn. osztályokba 130 tanuló.
b) az elemi „ 54 „
c) magán-tanulónak 4

az összes létszám: 188 tanuló.

A mult évinél a népesség több 10-el.

Nemzetiség szerint: magyar 176; oláh 10; szász 2.

Vallás szerint: unitárius 132; ev. ref. 33; róm. kath. 7; gör. kel. 10; mózes vallásu 4; luth. 2.

Megyék szerint: Udvarhelymegyei 127. Háromszékmegyei 22. Maros-Tordamegyei 15. K.-Küküllőmegyei 14. N.-Küküllőmegyei 7. Szebenmegyei 1. Fogarasmegyei 1. Hunyadmegyei 1.

Vidéki 163. Helybeli 25.

Az iskolában lakott 161, künn pedig 27.

Kilépett évközben szegénység vagy betegség miatt 7. A népesség év végén 181.

Vizsgázott év végén 178; vizsgázatlan maradott 3. Osztály ismétlésre utasittatott 12.

A vizsgázottak közül az általános osztályzata kitünő 40-nek; dicséretes 64-nek; elsőrendü 58-nak; másodrendü 16-nak.

V. A tanuló ifjuság segélyezése.

A növendékek a következő segélyben részesültek:

a) Raffaj Károly alapitványából év kezdetén Deák Lajos V. oszt. 4 frt, év közepén Kelemen Elek IV. oszt. 4 frt.

A téli vizsga alkalmával:

b) Mártonffiné Koncz Juliánna alapból: Simó János, Demeter Károly mint rokonok, és Ürmösi János nem rokon, fejenként 20 frt 34 krt.

c) Az Augusztinovics Sámuel alapból: Máté Lajos, Deák Lajos, Ferenczi Géza, Deák Gergely, Darkó Gábor, Benke Elek, Kádár Lajos, Ambrus János, Gál Kelemen, László Zsigmond, Geréb Zsigmond, Gombos Gábor, egyenként 3 frt 50 krt.

d) Raffaj Károly és Domokos ajándékoztak 12 darabot a Channing müveiből és egy évfolyam K. Magvetőt. Ezeket kapták a következők: Németi Kálmán, László Sándor, Szigyártó István, Lengyel Sámuel, Antonya János, Sófalvi Miklós. Karácson István, gr. Haller Péter, Simó Lőrincz, Járai Arpád, Ráduly János, Vitályos Ákos és Csífő Salamon.

A nyári vizsga alkalmával:

e) Az Ágoston István alapból: Gyöngyösi Lajos 5 frt, Lőrinczi István 10 frt. Deák Lajos 4 frt. Csífó Salamon 10 frt. Ürmösi Sándor 10 frt. Nyiredi Jenő 5 frt. Firtos Dénes 5 frt. Nagy Sándor 5 frt., Nagy Lajos 5 frt. Vajda Ákos 5 frt. Hatházi Sándor 5 frt Ádám Dénes 5 frt. László Zsigmond 5 frt. Kelemen Elek 5 frt.

f) Báró Orbán Balázs alapitványából: Gál Kelemen, Ütő Károly, Kádár Lajos, Gvidó Béla és Németi Kálmán különkülön 10 frtot.

g) Fejér Márton alapitványból az egy frtos tallért a szépirásért kapta Kis Béla.

h) Mártonffiné Koncz Juliánna alapból: Orbók István és Lajos mint rokonok és Barabás András mint nem rokon, fejenként 20 frt 34 krt.

i) Bedő Sándorné, Bereczky Mária alapból három köztanitó fizetéspótlék czimen 14 frt 62 krt.

k) A néhai boldogemlékü Koncz János alapitványa ez évben indulván meg, ebből 10 tanuló kapott havonként két forintot, Név szerint: Menyhárt János, Bedő József, Dézsi Mihály, Bálint József, Szabó Mihály, Gábos Dénes, Sárosi József, Rafaj András, Gvidó Béla és Máté Áron.

l) Szt. demeteri Sperker Ferencz 45 kr. ajándéka Gábos Dénesnek adatott.

m) Gábor Albert köztanitó egy tallért tüzött ki az elemi osztályosok részére annak, a ki a torna-vizsga alkalmával a legjobb futó leszen. Ezt elnyerte Árkosi Demeter.

18 legatioból a három innepen csak a legkevesebbet véve 600 frt. A magántanitóknak az alsóbb osztálybeliektől a minimum 725 frt. Összes segély — a helybeli unitáriusoknak elengedett 10 frt tandijt és a tantermek takaritásáért adott 17 frtot is számitva — 1875 frt 13 kr. o. é.

VI. Tanszerek.

1. A középtanodai könyvtár a mult iskolai év végén állott 8331 drbból. Ez évi gyarapodás 576 drb. Ma tehát

a könyvtár áll 8907 drbból. Ez évi gyarapodást eszközölte br. Orbán Balázs 23. Lamppel Robert 44. Franklin Társulat 16. A m. t. Akademia 125. Schmiedecke 1. Barabás Lajos 1. Adám Dénes 5. darabbal. Iskolai értesitő jött 28 drb. Jánosfalvi Sándor István hagyománya 333 drb.

A középtanoda pénztárából hozattak: „Budapesti Szemle" „Az országos középtanodai Tanár-egylet közlönye". „Magyar Tanügy". „Magyar Nyelvőr". „Philologiai közlöny".

2. Az állattani gyüjtemény szaporodott 223 darab különböző rovarral. Ebből 187 darabot gróf Haller Béla ajándékozott.

3. Az ásvány-földtani gyüjtemény szaporodott 7 darabbal. Ebből ajándékozott Jaeger József gyógyszerész 1 drb természetes uton képződött timsó ikerjegeczet. Cseh Nándor 1 darab calcit jegeczcsoportozatot. Az intézet vett 1 darab fluoritot. Kozma Dimén Firtos Váralyáról 1 drb trachyt kőzetet. Benczédi Gergely tanár 2 drb acteonellát. Szatmári Gyula Haranglábról 1 drb mammuth lábszár csonttöredéket.

4) Természet-vegytani eszközök gyüjteménye szaporodott ez iskolai évben vétel utján 66 drbbal.

A gyüjtemények gyarapitására, szerekre, fordittatott ez iskolai évben 49 frt 65 kr. o. é.

5. A pénzgyüjteményt gyarapitotta gróf Haller József 1 drb 1819-beli két forintos tallérral.

Gábor Albert köztanitó a tanulóktól és tanitóktól gyüjtött pénzből vett az intézet részére egy 10 frtos trombitát.

6. A középtanoda levéltárát 1794—1879/80-ik isk. év végéig rendezte Sándor János. Csomagokba szedte és igtató könyvekbe vezette. Levéltáron van összesen 1226 darab okmány.

VII. Ifjusági egyletek.

a) Az olvasó-egyletnek az első félévben volt 132 bel- és 7 kültagja. A 2-ik félévben 134 bel- és 5 kültagja. A tagoktól az összes bevétel 94 frt 85 kr. Mult évi pénztári maradék a katalogus nyomásra fentartott 44 frt 76 krból maradott 4 frt 46 krral együt 14 frt 24 kr. Összes készlet 109 frt 9 kr. Kiadás 87 frt 61 kr. Pénztári maradék az isk. év végén 21 frt 48 kr. o. é.

Az ifjusági könyvtár katalogusa sajtó alá rendezését Gál Miklós isk. főnök és könyvtárnok még a mult évben megkezdvén, ez évben bevégezte. A katalogus kinyomatott Székely-Uavarhelyen Becsek Dániel betüivel. E katalogusban — az apróbb műveket nem számitva, a melyek kézirati katalogusba vannak vezetve — fel van véve 627 mű 1392 kötetben.

Az ifjusági könyvtár részére a „Term. tudományi Társulat" könyvkiadványai 3-ik cyclusára is megtörtént az előfize-

tés. A könyvtár ez évben szaporodott 7 művel 11 darabban. Lapok pedig a következők járattak: „Vasárnapi Ujság". „Erdélyi prot. közlöny". „Bolond Istók". „Keresztény Magvető".

b) A kölcsönző egylet összes vagyona a mult év végén 148 frt volt, most 160 frt 7 kr.

c) Az önképzőkörben egy tallért tűzött ki a legjobb szavaló részére Gál Miklós isk. főnök és egyet hasonlólag Gábor Albert köztanitó. Az elsőt elnyerte Mátéfi Domokos V. oszt., a 2-ikat Nagy Lajos III. oszt. tanuló. Továbbá egy tallért Gál Miklós annak, a ki a hazaszeretetről a legjobb munkát készíti. Ezt elnyerte Antonya János IV. oszt. tanuló.

VIII. Adatok az 1879—80-ik tanév történetéhez.

Az iskolai év sept. 5-én fél 8 órakor ünnepélyesen megnyittatott. Beszédet tartott az igazgató.

A tanitói karban évfolytán a következő változás történt: Kis György oklevéles elemi osztálytanitó a jánosfalvi községi iskolához hivatván meg, helyébe az E. K. Tanács 1880. 2 t. ü. sz. a. papnövendék Gábor Albertet nevezte ki.

Feljegyzésre méltónak tartom továbbá, hogy Barabás József segédtanár ez intézetnél, ez évi május 25-én tette le a tanári szakvizsgát sikerrel a természetrajz- és vegytanból a kolozsvári egyetemen.

Az ifjuságnak a tanulásban való igyekezete és erkölcsi magaviselete kielégitő.

Az egészségügy az orvos ur jelentése szerint következőleg állott: gyógykezelés alatt volt 29 tanuló. A betegségek nemei szerint: Váltólázas 13. Tüdő- és mellhártyalobos 5. Torok- és gégefőlobos 4. Szemhurutos 2. Orbánczos 1. Alhasi hagymázos 1. Idült köthártyalobos 1. Csuzos 1. Izzagos 1. Halál nem történt. Sem ragályos, sem járványos betegség nem mutatkozott.

A kórház név alatt üresen tartott és némileg berendezett szobát ez évben lakó szobául kellett felhasználnunk az intézeti növendékek szaporodása következtében.

Jaeger József gyógyszerész a tanulók által fizetett orvosságok árának 20%-át, a mi 7 frt 40 kr. a kórház javára ajándékozta.

A gymnasium elhasadt harangjára a mult isk. évi kimutatás szerint 19 frt 40 kr. tétetett az Sz. Keresztur-köri népbankba. Ez isk. évben az ifjak magok között gyüjtöttek 2 frt 10 krt. A karácsoni legátusoknak pedig az igazgatóság egy-egy gyüjtőivet adott át, hogy azzal egynehány tehetségesebb hitrokonainkat keressék fel. E gyüjtés 56 frt 89 krt eredményezett. Ehez adva még a bank által adott 75 kr. kamatot; az összes harangalap 79 frt 14 kr.

Kiadás ebből: a harang ujra öntése, szállitása és felkö-

tése 36 frt 27 kr. Ez évben a kisebb harang is elhasadván, ennek az ujraöntése 5 frt. A megmaradott pénzből az igazgatóság természet- és vegytani eszközökre forditott 28 frt 29 krt. Összes kiadás 69 frt 56 kr. Maradék 9 frt 58 kr. Ez is iskolai czélra fog felhasználtatni. S hogy eddig fel nem használtatott oka az, hogy csak nem rég jött kezünkbe.

A gymnasium harangja ujraöntés előtt ütőjével együtt tett $37^1/_2$ klgrmot s rajta ez az irás volt: „Isten dicsőségére öntöttette a n. galombfalvi fil. unitaria ecclesia 1831. Gotsling Dániel által". Ujraöntés után ütőjével együtt teszen 33 kgrmot. S rajta ez az irás van: „A sz. kereszturi unitárius középtanoda harangja. Öntötte Andráschoffski János Kolozsvárt 1880.

A vizsgák január és junius utolsó napjain tartattak. A téli vizsga alkalmával vizsgáló biztosoknak az E. K. T. által ki voltak nevezve: Török Sámuel, Ürmösi Kálmán, Szentkirályi Arpád és Koncsag Elek egyházi tanácsos urak. A nyári vizsgakor pedig: Török Sámuel, Jakab Gergely, Ürmösi Kálmán, Kozma Dimén, Szentkirályi Arpád, Koncsag Elek, Rafaj Károly és Domokos. Kik is lelkiismeretes buzgósággal és ügyszeretettel vezették vizsgáinkat.

Igazgatósági gyülés tartatott összesen 14, a melyeken az intézet gazdasági és tanügyei tárgyaltattak.

Mindazok a kik az intézet részére ez évben bárminemü ajándékot tettek s a harang ujra önthetéséhez becses adományaikkal hozzájárultak és ennek létesithetésére nézve fáradságot s buzgóságot is fejtettek ki, fogadják az igazgatóság szives köszönetét az intézet nevében.

TARTALOM.

A) Kolozsvári főtanoda.

		Lap.
I.	Főfelügyelet	3.
II.	Iskolái igazgatóság	3.
III.	Tanári és tanitói személyzet s az általuk előadott tantárgyak	4.
IV.	Magán tanitók	7.
V.	A tanterv táblázatos átnézete	8.
VI.	A tanterv és tananyag mindkét félévre vonatkozó vázlatos kimutatása	9.
	Nem kötelezett tantárgyak, melyeket önkéntesen tanultak	21.
VII.	A tanulók névsora az osztályozás eredménye szerint, az 1879—80-ik tanévben	22.
VIII.	Köz- és érettségi vizsgálatok s papi szigorlat	32.
IX.	Általános statistikai kimutatás az 1879—80-ik tanévről	34.
X.	Ösztöndijak, jutalmak, segélyezés és javadalmak	36.
XI.	Tanszerek	40.
XII.	A főtanoda kórháza	41.
XIII.	Ifjusági egyletek és alapok	42.
XIV.	Adatok az 1879—80-ik tanév történetéhez	44.

B) Tordai középtanoda.

1.	a) Iskolai igazgatóság	47.
	b) A polg. iskola gondnoksága	47.
II.	Tanári és tanitói személyzet s az általuk előadott tantárgyak	48.

III. Tanterv . . . . . 50.
IV. A tanulók névsora az osztályozás eredménye szerint, az 1879—80-ik tanévben . . . . . 55.
V. Statistikai kimutatás az 1879—80-ik tanévben . . 59.
VI. Ösztöndijak, jutalmak és javadalmak . . . . . 60.
VII. Tanszerek . . . . . 61.
VIII. Ifjusági olvasó-kör . . . . . 62.
IX. Adatok az 1879—80-ik tanév történetéhez . . . 62.

C) Székelykereszturi középtanoda.

I. Iskolai igazgatóság . . . . . 65.
II. Tanári és tanitói személyzet s az általuk előadott tantárgyak . . . . . 65.
III. A tanulók névsora az 1879—80-ik tanévben . . . 67.

IV. Statistikai kimutatás az 1879—80-ik tanévben . . 72.
V. A tanuló ifjuság segélyezése . . . . . 72.
VI. Tanszerek . . . . . 73.
VII. Ifjusági egyletek . . . . . 74.
VIII. Adatok az 1879—80-ik tanév történetéhez . . . 75.